TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 29
4 Haziran 1968
100 Kuruş

FRANSA 1968

Atak yapma fırsatı hakim sınıflarda bırakıldığı sürece, onlar silâhlarının gölgesinde verecekleri tavizleri tercih edeceklerdir. Bunu anlamak istemiyen devrimciler önderlik niteliğini kaybedeceklerdir. Hareket ya yeni önderler çıkaracak, ya da şimdilik, bir defa daha yenik düşecektir.

Bora GÖZEN

1968 yılının Mayıs ayı, Fransa için son yüzyılın en önemli sosyal hareketleriyle kapandı. Fransız proletaryası, siyasî partilerin önderliğinden yoksun, güçlü yumruğunu dünyaya gösteriverdi.

10 milyon işçi, işlerini bırakmış ve Fransa'nın bütün ağır sanayi tesislerini işgal etmişti. Ancak hareketin ilk günlerindeki ve daha sonraki gelişmeler devrimci örgütlerin henüz iktidarı almaya hazırlıklı olmadığını açıkça gösteriyordu. Genel grevin ardından en soldaki örgütlerin dahi birkaç ekonomik taleple işi geçiştirmek isteyişleri bunun ilk belirtileriydi. De Gaulle'ün askeri tehditleri karşısında ise sol örgütlerde bir duraklama havası esti. 10 milyon işçi ve işçileri destekleyen milyonlarca genç köylü ve hareketi baştlatan gençler, sol hareketin önderi olması gereken siyasî kuruluşların iktidarsızlığına kurban gitmek üzereydiler.

Fransa'daki olaylar, devrimci güçlerin her an iktidarı almaya hazır olmaları gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. De Gaulle'ün davranışı proletarya iktidarını engellemek isteyen hâkim sınıfların davranışıdır. Bundan kimsenin şüphesi olmamak gerek. Amerikan emperyalizmine büyük bir dirençle baş kaldıran De Gaulle, bir proleterya iktidarı söz konusu olduğunda belki biraz tavize yönelecek, fakat son kertede, muhakak ki en amansız şekilde devrimci güçlerin üzerine yüklenecektir. Buna hazırlıklı olmayan halk cephesinin (işçi — köylü güç birliğinin) başarı şansı yoktur.

Unutmamak gerekir ki, proletarya iktidarını engellemek isteyen hâkim sınıflar, Paris'in etrafına silâhlı binlerce asker yığmıştır. Ve devrimciler, iktidarı silâhların ardından görmek durumunda kalmışlardır.

Atak yapma fırsatı hâkim sınıflarda bırakıldığı sürece, onlar, silâhlarının gölgesinde verecekleri tavizleri tercih edeceklerdir. Bunu analmak istemiyen devrimciler, önderlik niteliğini kaybedeceklerdir. Hareket ya yeni önderler çıkaracak, ya da şimdilik bir defa daha yenik düşecektir...

Fransa olaylarının devrimci örgütlerle ilgili ortaya koyduğu bir başka gerçek de, devrimci örgütün stratejisi, yapısı ve eylem kapasitesi arasındaki sıkı bağın varlığıdır.

Örgütün stratejisi büyük ölçüde yapısını etkilemekte, yapısı da eylem kapasitesini sınırlamaktadır. Fransa'daki burjuva demokrasisinin, iktidar koltuğunu kendilerine sunmasını bekleyen sol partiler işçi ve öğrenci kitlelerinin dev devrimci eylemi karşısında, varlıklarını savunmak amacını taşıyan istikrarsız ve tutucu bir tutum takındılar. Bu belli bir amaç için (özellikle seçim) hazırlanan örgütlerin, bir anda başka bir amaca yönelen örgütler haline gelemiyeceğinin kanıtıydı. Ve böyle pasifist yolu benimseyen örgütler sosyal gelişimin kuyruğuna takılmak zorunda kalıyorlardı. Hâkim sınıfların demokratik yolu kapamaları halinde derhal yapı değişikliği gösterilebileceğini iddia eden «ideolog» ların dikkatle izlemeleri gereken bir durumdu bu. Olaylar aldatmaca ve kandırmacaların ötesinde gerçek devrim çizgisini izleyen örgütlere yönelme gereğini işaret ediyordu. Fransız sol partilerindeki çeşitli istifalar ve başlayan hareket belki de bu yönelişin bır belirtisidir.

OLAYLAR

Fransa'daki olaylar hakkında Fransız basını İHTİLÂL kelimesini kullanmaktaydı, 1789, 1848, 1871, 1968 tarihleri yanyana manşetlere geçmekteydi. Artık ne 1936 Halk Cephesi hareketi ve ne de İkinci Dünya Savaşı sonu olayları değil İHTİLÂL sözü geçmekteydi. İçişleri Bakanı iken işçiler üzerine ateş açtıran Sosyalist J. Moch De Gaulle hitaben şunu yazdı: 1936, 1948, 1958 yıllarında vekil olarak korkunç kararlar alan ben, size sesleniyorum. Meclisi feshedin ve çekilin, bir millî birlik geçici hükûmeti seçimlere gitsin, aksi halde sertliğe sertlik, şiddet hareketleri ve sonunda iktidarın yenileceği bir iç savaş olacaktır.

Oysa De Gaulle Meclisi feshetti. İktidarda kalacağını zor kullanacağını bildirmekte sakınca görmedi. Mayıs ihtilâli herkesi şaşırtmıştır, hükûmeti de, bütün parti ve teşekkülleri de. Bu GENÇLİĞİN kalıplara karşı isyanı olmuştur. Öğrenci gençlik, az ücret alan ve beş yüz bini işsiz olan genç işçiler, tröstlerin baskısından ezilen genç köylüler, kendilerine bütün kapıları kapatan nasırlaşmış

(Devamı 3. de)

BU SAYIDA

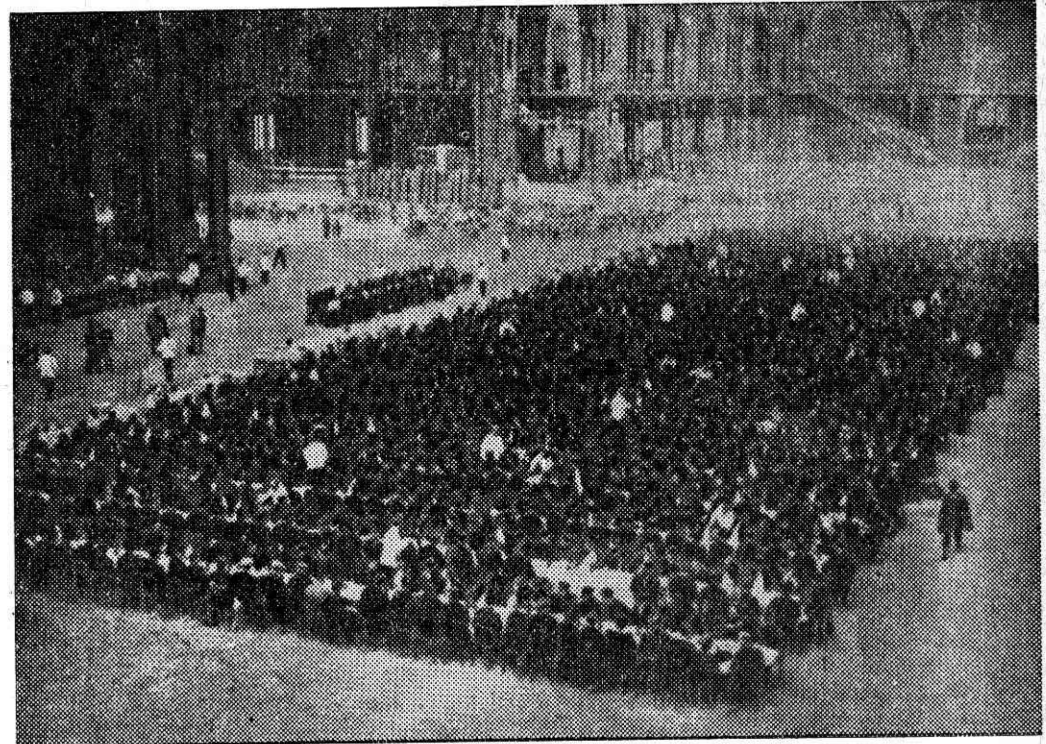
Abidin Dino'ya mektup
M. Mimoğlu

Sosyalist din düşmanlığı etmez
MİHRİ BELLİ

Devrimci eğitim
Muzaffer Erdost

1 — Fransa'da St. Denis Bulvarında İşçi — Öğrenci Gösterileri. — 1968

2 — 1927 de Fransa'da Sosyalist İşçilerin Bir Gösterisi.

3 — 1927 de bir grevde, grev kırıcılığı yapan 2000 polis ajanına verilen yemek

başyazı

KELEPÇELİ DEMOKRASİ

Suphi KARAMAN

Demokrasi bir hürriyetler sisteminin adıdır.. Antik çağda ideal felsefenin ve Büyük Fransız İhtilâli ile başlayan son çağda da siyasal ve sosyal mücadelelerin konusu olan hürriyetler demokratik yönetimin temeli olarak görülmüştürler. Demokrasinin sıhhati hürriyet sisteminin sağlamlığı, normal işleyişi fert ve toplum ilişkilerindeki tutarlılığı ile ölçülmektedir. Bu yöndeki bunalım demokrasideki fievrinin işareti sayılır. Bu işaret hayra alâmet değildir. Yöneticiler uzağı göremezler, çare bulmakta gecikirler ve de özellikle kasıtlı davranırlarsa tarihin akışı hız değiştirir. Geniş vadilerdeki durgun ırmağın sessizliği ve ağırbaşlılığı zorlanmağa görsün bir yol. Sun'î olarak daha çok ağırlaştırılan akış, yakın bir gelecekte, doğal bir çağlamanın habercisidir. Hızlandırılan akış ırmağın kenarlarını aşındırmakla kalmaz önüne geleni süpürüp götürür. Toplumda meydana getirilen birikim, bunalımlara; bunalım eylemlere ve eylemler de patlamalara yol açarlar. Birikimden patlamalara gidilmesinin sorumluluğu, en çok, yöneticilere ait olur. Herşey özgürlüklerin var olmasına ve korunmasına bağlıdır. Demokrasi de buna bağlıdır. Ama özgürlükleri sadece siyasal anlamda anlıyarak klâsik alanda kalmak sosyal devlet ilkesi ile ve sosyal demokrasi ile çelişkiye düşmek demektir. Çünkü sosyal demokraside ekonomik özgürlüklerin siyasal özgürlüklerle bir hizada tutulması şaşmaz bir kuraldır. Demokrasi bir hürriyetler sisteminin adıdır derken, bu geniş anlamın içinde bulunmak gereklidir.

Sosyal devlet düzeninde politik faaliyetlerin amacı ekonomik özgürlüğün sağlanmasıdır. Klâsik siyasal özgürlüklerin korunması yanında, kişilerin ve ezilmişlerin ekonomik bağımsızlığını gerçekleştirmektir. Asıl önemli olan da budur. Öncelikle ve özellikle bir kısım kişilerin ekonomik bağımlılıklarına, köle olma durumlarına son vermek, insanın insan tarafından sömürülmesini önlemek politik faaliyetin esasını teşkil edecektir. Bunun dışındakilerini bir kuru gürültüden ibaret saymak lâzımdır. Sonucu 1946 - 1960 örneği «Baki kalan bu kubbede bir hoş seda» dır. Ve de siyasî demokrasiyi bir çöküntünün eşiğine gitmekten alıkoyamaz.

Politikanın ekonomik ve sosyal sorunlara eğilen faaliyeti sol düşüncenin, sosyalist ya da sosyal demokrasi, ortanın solu biçimindeki fikirlerin demokratik mücadele ortamında yerleşmesi ile mümkündür. Sol düşünce eyleme girince, ekonomik sorunlarda kısır olan sağın demokrasiyi yozlaştırması önlenmiş olur. Bu yönden, eğer gerçekten demokrasiyi seviyorlarsa, sağcıların solculara minnet duymaları lâzım gelir. Bunun aksi davranış, hele seviyesiz kin duyguları ile dolu düşmanlık, aslında bir demokrasi düşmanlığıdır. Faşizme yöneliştir. Sol fikir, sosyalist düşünce kendi faziletinin eylemi içinde ezilmiş kitleleri, yoksul halkı, aydınları umutsuzluktan ve inzivadan politikaya çekerek demokrasinin temeldeki gücünü pekleştirmekte ve ona en büyük hizmeti yapmaktadır. Bunu bilmek, bunu görmek lâzımdır. Eğer bilmek için akıl yolu yeterli değilse, çevreye bakıp oralardaki siyasî istikrarı görmek lâzımdır. Yirmi gündür devam eden Fransa buhranının onda biri bizde olsa idi acaba durum ne olurdu? Siz sağcı politikacılar bunu hiç düşündünüz mü? Demokrasinin külleri şimdiye dek Okyanuslara savrulurdu. Ama orada, demokraside, evet gerçek demokraside birleşmiş herkes sağcısı da, solcusu da, sosyalisti de, komünisti de buhranın çözümünü referandumda, halk oylamasında aramaktadırlar. Çünkü orada 180 senedir devam eden siyasal ve sosyal mücadelelerin sonunda, demokrasi hamlığını kaybetmiş, olgunluğa ulaştırılmıştır. Oysa bizde yüz senedir süre gelen özgürlükler mücadelesi sonunda henüz demokrasiye hamlığı, yeşilliği yitirtilememiştir. Çünkü bizde, 1961 Anayasasının ileri ilkelerine rağmen, politika henüz ham kafaların etkisinden kurtarılamamıştır. Bu ham kafaların, bu az gelişmiş beyinlerin demokrasiyi tökezleten eski düzen artığı engelleri kaldırması şöyle dursun, hergün demokrasiye yeni tuzaklar kurduklarına ibretle tanık oluyoruz.

Türk toplumunun demokrasiyi tökezleten eski düzen artığı engellerden arınması, gerçek demokrasiye yönelebilmenin ilk şartıdır. Gerçek demokraside siyasal hayatta kararlılık, toplum bünyesinde sağlamlık vardır. Kalkınmış Türkiye, mutlu bir halk ancak gerçek demokraside mümkün olacaktır. Oysa demokrasiyi tökezleten seki düzen artığı engelleri kaldırmak hiç kimsenin aklına, ya da işine gelmemektedir. Anayasamızın 11 inci maddesindeki temel hakların özü, 14 üncü maddesindeki kişi dokunulmazlığı, 20 nci maddesindeki düşünce hürriyeti, 30 uncu maddesindeki kişi güvenliği konularındaki hüküm ve teminatlara rağmen memleketçi aydın kafaların, net olmayan fikir suçu isnatları ile, bir hiç uğruna zindanlara tıkılması, sudan nedenlerle iki buçuk ay tutuklu bırakılması, hâkim önüne uzun zaman aralıkları ile çıkartılması ve de âdi suç işlemiş caniler gibi kelepçeli olarak mahkemelere götürülüp getirilmesine imkân veren hüküm ve işlemler hâlâ kanunlardan temizlenememiştir.

Fikir suçlarına kelepçe takan rejimin adı eğer diktatörlük değilse, ona ancak kelepçeli demokrasi denebilir.

Olaylar - Olaylar

Vahap Erdoğdu tahliye edilmedi

2,5 aydır tutuklu bulunan Yazı İşleri Müdürümüz Vahap Erdoğdu'nun 28 Mayıs tarihindeki duruşmasında tahliye talebi, bilirkişi raporunun gerekçesinin henüz gelmemiş olması sebebi ileri sürülerek, hâkim tarafından reddedilmiştir. Ve 5 dakika süren duruşma 4 Haziran Salı gününe ertelenmiştir. Tâyin edilen ikinci bilirkişi kurulunun verdiği raporda, Erdoğdu'nun 2,5 aydır cezaevinde kalmasına sebep olan yazıda suç unsuru bulunmadığı belirtilmektedir. Arkadaşımız Vahap Erdoğdu 4 Haziran gününe kadar tekrar cezaevine gönderilmiştir.

D.D.D. nin 27 Mayıs bildirisi

Demokratik Devrim Derneği, 27 Mayıs Anayasa Bayramı dolayısiyle bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride:

«Derneğimiz, 27 Mayıs Hareketini halkımızın gerçek demokrasiye özleminin gerçekleştirmek yolunda atılmış bir adım olarak anlamaktadır. Ve bu anlayış içindedir ki 27 Mayıs'ı, onun getirdiği özgürlükleri yoketmek, böylece çıkarlarını sürdürmek isteyen her türlü gerici ve faşist davranışa karşı direnmeyi kendisine amaç edinmiştir. 27 Mayıs, 28 — 29 Nisanlardan hız alan gençliğin ve ordunun devrimci potansiyelini temsil eder...

Sevinerek görüyoruz ki memleketimizdeki devrimci ve demokratik kuruluşların bir çoğu bu gerçeği anlamış, emperyalizme her çeşit sömürüye ve gericiliğe karşı gerçekten demokratik, tam bağımsız bir Türkiye için Devrimci Güçbirliği'ni kurma yoluna girmiştir. Derneğimiz, 27 Mayıs'ın bu anlayış içinde değerlendirilmesini ve halkımıza kutlu olmasını diler» denmektedir.

Beyaz yakalılar Grevi

FOSTER WHEELER'DE BEYAZ YAKALILAR GREVİ DEVAM EDİYOR MAVİ TULUMLULAR GREVE GİRMEK ÜZERE

Ankara Yapı — İş Sendikasının Amerikalı İşveren Foster Wheeler Şirketinin Ankara'daki Bürosunda başlattığı grev başarı ile devam ediyor. Müteahhit Amerikalı Şirketle işbirliği yapan inşaat sahibi Petkim ise açıkça grev kırıcılığı yapmaktadır. Uyanık Beyaz Yakalılar ise bütün oyunları boşa çıkarmaktadırlar. Grev kırıcılığı sendika tarafından adalete intikal ettirilmiştir.

Grevi bütün DEV — GÜÇ Kuruluşları, DİSK ve DİSK'e bağlı Sendikalar, öğrenci, meslek ve çeşitli halk kuruluşlarından 48 örgüt desteklemektedir. Greve işyerindeki bütün işçiler katılmaktadır. İşçilerin yarısı yüksek öğrenim yapmış mühendisler, yarısı da lise ve tekniker okulu mezunlarıdır. İşyerinde belli bir eğitimden geçmemiş hiçbir işçi yoktur.

Grevin çok ilgi çekici bir yanı; Ücret Talebi'nin bulunmayışı, başlıca Amerikalı emperyalistlere karşı bir Millî Haysiyet Direnci amacıyla yapılmasıdır. Anlaşmazlık işçilerin millî haysiyete ilişkin istekleri ve bununla ilgili olarak Disiplin Kurulu konusunda çıkmıştır.

Öte yandan ayni Sendikanın İzmit Petro Kimya Tesislerinde iki yıldan beri YİS Sendikası ile devam eden yetki anlaşmazlığı özel bir anlaşmayla sona ermiş bulunmaktadır. İşçi; İsmet Demir Başkanlığındaki YİS'i tutmakta ise de mahkeme kararı ile yetki, Ankara Yapı — İş Sendikasına verildiğinden, işçi hakları için Demir, Ankara Yapı — İş'te görev almayı kabul etmiştir. YİS Amerikalı İşveren karşısında fedakârlık göstermiş ve bu grev için Ankara Yapı — İş ile işbirliği yapmayı kabul etmiştir.

YİS'in son kongresinden beri Ankara Yapı — İş ile Foster Wheeler arasındaki İzmit görüşmelerini İsmet Demir yürütmektedir. 4000 Yapı işçisinin tam desteği sağlanmış bulunmaktadır. Uyuşmazlık safhasına gelinmiştir. Ünlü Pipe — Line Kadıncık Barajı, Ereğli Demir — Çelik grev ve işçi hareketleri yöneticisi İ. Demir işçinin moralini her zamanki yüksek seviyesine çıkarmış bulunmaktadır grev kaçınılmaz görünmektedir Beyaz Yakalıların devam eden grevi kol işçisinin direncini hazırlamada büyük yardımcı bir etken olmaktadır Amerikalıların sendikaların işbirliğine dolaylı bir müdahalesi başarıya ulaşmadıkça burada iyi bir antiemperyalist şamar yiyeceklerine muhakkak gözüyle bakılmaktadır.

Partiler üstü politikada kriz

Türk — İş'de Partiler Üstü Politika Kriz Geçiriyor.

Ges — İş Sendikası Genel Başkanı Osman Soğukpınar'ın CHP Ankara Belediye Başkanlığına aday gösterilmesi, Türk — İş'te Partiler — Üstü Politika'nın şiddetle yerilmesine yol açmıştır. Özellikle TİP ve DİSK çevrelerine karşı Partiler — Üstü Politika sloganı ile çıkan ünlü «Siyamlı İkizler», 1968 seçimlerinde AP ile TİP arasında üçüncü bir Politik — Sendikal görüşün savunuculuğunu yapmış bulunuyorlar. Bilindiği gibi bu görüş Ortanın Solu'dur.

Türk — İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy ve Genel Sekreter Halil Tunç; Osman Soğukpınar'ın Belediye Başkanlığı vesilesiyle, dolaylı olarak, ama oldukça açık bir şekilde CHP'yi desteklemişlerdir. Bu destekleme üzerine Türk — İş'te çıkan çatışma, oldukça eğlenceli bir seyir izlemiştir.

Siyamlı kardeşlere karşı AP adına tepki, İstanbul Milletvekili Hasan Türkay'dan geldi. Türkay, yaptığı çok tantanalı basın toplantısında, «Türk — İş, Partiler Üstü politika takip edecek... Türk — İş hiç bir parti adayını destekleyemez. Halil Tunç ise bir muhalefet sözcüsü gibi konuştu...» demiştir. Aslında Türk — İş Yöneticileri kamu oyunu belli görüşleri yönünde eğitmek için oldukça başarılı bir politika izlemekteydiler. Mücadele yelpazenin belli sağ ve sol çizgileri arasında oldukça renkli, sansasyonel aşamalar gösteriyordu.

CHP'yi destekleme kampanyası, çok daha önceden eski Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in, çeşitli parti üyesi, ya da sempatizanı sendikacılar üzerinde giriştiği sistemli bir çalışma ile başlamıştı. Kampanyayı seçim öncesinde Türk — İş Genel Sekreteri Tunç, oldukça tesirli bir basın toplantısı ile açmıştı. Tunç'a AP adına Hasan Türkay'ın cevap vermesi aslında AP'nin oyuna getirilmesiydi. Çünkü bu sırada Çimse — İş Genel Başkanı; Filyos Grevi dolayısiyle kendi partisinin Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile karşı karşıya bulunuyordu.

Türk — İş üyesi sendikacıların Hasan Türkay'a cevabı birbirini tamamlayan bir taktik içinde oldu. Bir yandan Genel Başkan Demirsoy ve Genel — İş Başkanı Abdullah Baştürk gibi sendikacılar, Tunç'un açtığı kampanyayı geliştirme yönünde Hasan Türkay'ı cevaplandırırken, öte yandan Halil Tunç ta, Filyos Grevi dolayısiyle Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'a alışılmadık ağır ve sert bir dille yükleniyordu. CHP organı Ulus gazetesi iri manşetlerinde haberi şöyle veriyordu:

«Basın toplantısı yapan Türk — İş Genel Sekreteri Halil Tunç Sanayi Bakanı Mehmet Turgut hakkında sert konuştu: SANAYİ BAKANI REJİMİN TEMELİNİ DİNAMİTLİYOR. M. Turgut'un tutumu sonucu bir sosyal felâket başgösterirse, biz işçilerin hürriyetimizden başka kaybedecek hiçbir şeyimiz yok. Ama Mehmet Turgut ve onun zihniyetini paylaşan kişilerin kaybedecekleri çok şeyleri var...»

Osman Soğukpınar konusunda AP adına H. Tunç'a cevap veren Hasan Türkay'ın bu kez tam bir Türk — İş sendikacılığıyla, Tunç'a katıldığı, sözlerini onayladığını ve Mehmet Turgut'a yüklendiğini görüyorduk. Çatışmalar, AP içindeki klikleri harekete geçirmekte gecikmedi. Bir gurup AP Milletvekilinin isteği üzerine H. Türkay, Parti Haysiyet Divanına verildi. Türkay ise buna karşılık; «İhraç talebine sadece gülerim. Demokratik ülkelerde bir milletvekili partisine mensup bir Bakanla karşı karşıya gelebilir» diyerek «Partilerüstü» sendikacılığın yeni başka bir ilginç örneğini veriyordu.

Türk — İş'te bu tartışmalar elbette bir iz bırakacak. Kongre çatışmalarının arkasından Konfederasyon içi bazı olaylar CHP yönünden geliştirilmemişse, bunun baş nedeninin seçimler olduğu ve Siyamlı kardeşler Soğukpınar, Baştürk, Türkay v.s. olaylarında da görüldüğü gibi CHP'nin plânladığı seçimlerde Türk — İş'in desteğini alma hedefine ulaştığı açıktır.

CHP nin bu başarısının seçim sonuçlarına büyük ölçüde yansımayacağı bellidir. Çünkü işçi kitlelerinin profesyonel Sendika Liderlerine karşı güvensizliği bilinmektedir. CHP nin Türk — İş Liderleri üzerindeki çalışmalarına AP nin seçim arefesinde ilgi göstermemesini bu açıdan da yorumlamak olağandır.

NATO'YA HAYIR

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği, bağlı cemiyetleri O.D.T.Ü. Sosyal Demokrasi Derneği NATO aleyhine bir bildiri yayınlamışlardır bildiride:

TÜRK KAMU OYUNA,

NATO zamanla Kruşçef yönetimindeki Sovyetler Birliğinin «Barış içinde beraber yaşama» politikası karşısında bir askerî pakt olma özelliğini yitirmiştir. Batı emperyalistleri bundan sonra paktın ekonomik ve kültürel yanlarını da geliştirerek NATO'yu kendi çıkarları için az gelişmiş ülkeleri sömürme aracı yapmışlardır denilmekte ve NATO'nun millî stratejı ile çelişkileri 5 madde ile açıklanmaktadır. Bildiri şöyle son bulmaktadır:

Türkiye'mizde hiçbir NATO üssü, yabancı asker istemiyoruz. Millî stratejimize aykırı düştüğü için «Bugünkü NATO'ya Hayır» diyoruz.

Nazım Hikmet'i 5 Yıl Önce kaybetmiştik

5. nci ölüm yıldönümünde, vatan hasreti içinde ölen büyük Türk şairi Nazım Hikmet'i saygı ile anıyoruz.

YAŞAMAYA DAİR

1

Yaşamak şakaya gelmez,
Büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın
Bir sincap gibi meselâ,
Yâni, yaşamanın dışında ve ötesinde hiçbir şey beklemeden,
Yâni, bütün işin gücün yaşamak olacak.
Yaşamayı ciddiye alacaksın,
Hem de o derecede, öylesine ki,
Meselâ, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda,
Yahut kocaman gözlüklerin, beyaz gömleğinle bir laboratuvarda
insanlar için ölebileceksin
Hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için,
Hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,
Hem de en güzel, en gerçek şeyin
Yaşamak olduğunu bildiğin halde.
Yâni, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
Yetmişinde bile, meselâ, zeytin dikeceksin,
Hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil,
Ölmekten korktuğun halde, ölüme inanmadığın için,
Yaşamak, yâni ağır bastığından.

2

Diyelim ki hastayız
Hem de ağır
Hem de ameliyatlık,
Yâni beyaz masadan
Kalkmamak ihtimali de var.
Duymamak mümkün değilse de biraz erken gitmenin kederini
Biz yine de güleceğiz anlatılan bektaşi fıkrasına.
Hava yağmurlu mu? diye bakacağız pencereden,
Yahut ta yine sabırsızlıkla bekleyeceğiz
ajans haberlerini...
Diyelim ki dövüşe ölmeğe değer bir şeyler için,
Diyelim ki cephedeyiz,
Orda daha ilk hücumda, daha o gün
Yüzü koyun kapaklanıp ölmek te mümkün.
Acı bir hınçla bileceğiz bunu,
Ama yine de çıldırasıya merak edeceğiz
Belki yıllarca sürecek olan savaşın sonunu...
Diyelim ki hapisteyiz,
Yaşımız da elliye yakın,
Daha da on sekiz sene olsun açılmasına demir kapının
Yine de dışarıyla beraber yaşayacağız,
İnsanları, hayvanları, kavgası ve rüzgârıyla
Yâni duvarın arkasındaki dışarıyla...
Yâni nasıl, nerede olursak olalım
Hiç ölünmiyecekmiş gibi yaşanacak...
Bu dünya soğuyacak
Yıldızların arasında bir yıldız

3

Hem de en ufacıklarından,
Mavi kadifede bir yaldız zerresi yâni
Yâni bir koskocaman dünyamız.
Bu dünya soğuyacak günün birinde,
Hattâ bir buz yığını
Yahut ölü bir bulut gibi de değil,
Boş bir ceviz gibi yuvarlanacak
Zifiri karanlıkta uçsuz bucaksız...
Şimdiden çekilecek acısı bunun,
Duyulacak mahzunluğu şimdiden,
Böylesine sevilecek bu dünya
Y a ş a d ı m diyebilmek için

Nazım HİKMET — 1948

FRANSA'DA OLAYLAR

(Baştarafı 1. de)

bir düzene isyan etmişlerdir, hızla artan nüfus ve Ortak Pazarın doğurduğu hızlı gelişme koşulları dengeyi büsbütün bozarken, sistemin içinde kalmayı ve mücadele etmeği öngören siyasî partiler gençliğe cevap veremez duruma düşmüşlerdir.

Eski kalıplaşmış kuruluşların hangilerinin vaktinde toparlanıp havaya uyabileceği, yeterli doğru sloganlar ortaya atacağı daha belli değildir. De Gaulle'un bu sert çıkışı işi ele alabilecek bir sol cephenin kurulmasını belkide zorunlu kılacaktır.

Fransız gazetelerine bir göz atalım: 19 Mayıs tarihli C.G.T. Sendika Konfederasyonu, Renauld fabrikası işçileri ile öğrencilerin birleşmesini istemiyor.

★ 21 Mayıs, Mendes France: Kriz politikayı aştı, artık konu taban yapı değişimleri konusudur. Genç nesiller ve halk memleket işlerinde söz sahibi olmak istiyor.

★ Miterand: Cephemiz milyonlarca grevci ile aynı saftadır, artık bir grup veya kişinin diktatörlüğü devam edemez.

★ W. Rochet (K. P. Genel Sekreteri) on yıllık büyük kapital diktatörlüğü üniversiteyi ve işçi sınıfını harekete geçirdi. Onlarla dayanışmamızı ilân ediyoruz.

★ P.S.U. bildirisi (Birleşik Sosyalist Partisi) aşamamız sosyalist iktidar aşamasıdır, krizi parlâmento yolunda çözmek olumsuzdur, yapı değişmelidir. Öğrenciler, öğretmenler okullarda, işçiler işyerlerinde, köylüler köyde, vatandaşlar mahallelerde komite kurmalı, bunlarda en açık şekilde tartışmalar yapılıp kararlar alınmalı, bunlar yeni demokratik düzenin öz iktidarını teşkil edecektir.

★ R. İkor: Kimse buna inanmıyordu, hiç kimse, biz artık bir ihtilâlcı hareket olamaz, ezilir sanıyorduk. Partiler rejimin oyununu oynamayı kabullenmişlerdi. Fakat Castro, Mao, Vietkong örneklerini, gerilla savaşı realitelerini bilen gençlik bütün kalıpları yıktı, biz gafil avlandık, büyük partilerin ve sendikaların yapamadığını küçük faal gruplar başardı. Onlar kendilerini bizim gibi baştan yenik saymıyorlardı, kazandılar.

★ 22 Mayıs: J. Fauvet: Hakem halktır. Bütün genç kuvvetler, kalıplaşmış rejime karşı şahlandı, tek yol hükûmetin istifası ve yeni seçimlerdir. Yeni rejimde halk söz sahibi olacaktır. Öğrenci ve işçilerle yapılacak pazarlık budur. Yeni bir rejim kurmak için seçim kabul etmeleri bu şartla istenmelidir.

★ C.G.T. Sendika Konfederasyonu: Solun birleşme saatı geldi, kaybedilecek bir saatımız yoktur. Gevezelik ve reform dedikoduları saatı geçmiştir.

★ C.F.D.T. Konfederasyonu: Dev bir içtengelmelikle işçiler harekete geçti, öğrencilerin çağrısına cevap verdiler. Konu «hayat seviyesi» pazarlıklarını aşmıştır. Konu demokrasi konusudur, öğrenci iktidarı, işçi iktidarı konusudur. Öğrenci ve işçilerin bu iktidara ortak olmak isteğine kim cevap verecektir, sorun budur.

★ Sorbon'da J. P. Sartre yuhalarla karşılanmış, sorulara cevap verince alkışlanmıştır: C. Bendit hareketi yerine oturtmuştur, öğrenci ayaklanması işçileri sürüklemiştir. Sendikalar işçileri geriden takip etmektedirler. Yeni bir tam demokrasi kavramı doğmaktadır, sosyalizm ile özgürlük karışımı bir demokrası. İkisi ayrılamaz. Proletarya diktatörlüğü çok defa proletarya sırtında diktatör anlamını taşımıştır Sol dediğimde Fransız Sosyalist Partisi yoktur demiştir.

★ 23 Mayıs: Köylüler grevcilerden yana eyleme başladılar. Traktörlerle gösterilere başladılar ve ana yolları yer yer kestiler.

★ 10 kişilik kadrolar halinde 150 mühendis Fransız Patronları Birliğini işgal etti.

★ Notre — Dame kilisesinde Paris başpapazı: Allah tutucu değildir değişim ve devrim onun öz iradesinin tecellisidir, diye vaazda bulunmuştur.

★ J. le Veugle: Kültürel bir devrim olmaktadır, Amerikan tipi bir tüketim uygarlığına karşı, âlet durumuna düşürülen gençlik isyan etmiştir, Amerikan etkisinden kurtulup Amerikan tarzında yaşamamız istendi, sökmedi. Bizde uzun bir kültür ve demokrasi kültürü vardır, diye yazmaktadır.

★ 24 Mayıs: C. Bendit'in Fransa'ya sokulmaması kararı dev gösterilere yol açtı.

★ Birleşik Sosyalist Partisi bildirisi: Bu oylama kapitalizme boyun eyme anlamını taşıyor, şiddet yolunu açıyor.

★ Amsterdam'da konuşan C. Bendit: Fransız hükûmeti isterse genel seferberlik yapsın, Fransa'ya döneceğim, amacımız De Gaulle değil bütün sistemi devirmektir.

★ F.O. sosyalist eğilimli sendika konfederasyonu: Dev olaylar gençliğin değişim istediğini ispat etmektedir, hükûmetle pazarlık masasına oturmalıyız, diye bildiri yayınlamıştır.

★ Ziraat işletme sahipleri millî federasyonu bütün Fransa'da harekete katılmaya karar vermiştir. Ziraat işleri de greve başlamışlardır.

★ Sorbon'da üniversite öğrencileri bir bildiri yayınlamışlardır: Burjuva ihtilâli bir hukuk ihtilâli oldu, proletarya ihtilâli, bir ekonomi ihtilâli oldu, bizimki sosyalist ve kültür ihtilâli olacaktır, insanın insan olması ihtilâli olacaktır.

★ 25 Mayıs: Sendikalar hükûmetin görüşme teklifini kabul etmiştir. Köylü hareketleri yayılmaktadır.

★ Komünist Partisi: C. Bendit maceracı bir anarşisttir, bize hakaret etmektedir. İşçiyi de öğrenciyi de küçük görmektedir. Öğrenciler ve işçi sınıfı safımızda tröstlere karşı serinkanlılıkla savaşmaktadır, diye bir yazı yayınlamıştır.

★ A. Barjonet C.G.T. Sosyal ve Ekonomik Araştırma Kurulu Sekreterliğinden istifa etti: 20 yıldır Konfederasyonda bu görevde çalışıyordum, bu sıfatla hükûmetler ve patronlarla bütün görüşmelere katıldım, bunların faydasını bilirim. Ancak milyonla işçi ve öğrenci tarihimizde görülmemiş bir harekete girişmişken çok daha ileri gidilebilirdi, işçi sınıfının büyük sendikal ve politik örgütleri ve bütün sol bu tabandan gelen hareketi değerlendiremediğinden bu ağır tarihî sorumluluğa ortak olamam demiştir.

★ Doktorlar Odası harekete katılmıştır.

★ Mendes France: Halk Haziran'ı beklemiyecektir.

★ Mitterand: On yıllık keyfî bir yönetimden sonra, onbeş günlük şaşkınlıktan sonra De Gaulle'ün tek bulduğu yol yetkilerini arttırmak yoludur, referanduma hayır.

★ W. Rochet Komünist Partisi Genel Sekreteri: Tröstlerin iktidarı devri kapandı, derin yapı değişimleri gerek. Her kademede işçi ve sendika kontrolu talep ediyoruz. İşçinin istekleri yerine getirilecektir. Halkın iradesine dayanan bir halk hükûmeti kurulacaktır. Anarşistlerin iftiraları yalandır. Parti olarak bütün sol partilerin ve demokratik örgütlerin bir demokratik birlik halk hükûmetine girmeleri için eylem komitelerinin kurulmasını istiyoruz.

★ Barjonet, Cottau ve Caballero Birleşik Sosyalist Partisine katılmışlardır.

★ Nantes şehirnde 70 traktörle gelen köylüler polisle çarpışmış ve müdüriyeti yakmıştır, işçiler ve öğrenciler harekete katıldıktan sonra yedi tutuklu serbest bırakılınca gençler ile polisler sarmaş dolaş olmuşlardır.

DERLEYEN:
Rasih Nuri İLERİ

ELMALI OLAYLARI

İskender ODABAŞIOĞLU

Ortadoğu Öğrenci Birliği Başkanı

Elmalı'daki toprak uyuşmazlığı hakkında basınımızda uzun süreden beri çeşitli haberler verilmekte ve yorumlar yapılmaktadır. Birtakım çıkarcı kişiler, çeşitli organlarla Türk kamu oyunu aldatmaya çalışmaktadırlar.

Kurulu düzenin devamından fayda bekliyen bu insanlar, toplumların tarihsel gelişimine sırt çevirmekte, köylünün uyarılmasına, örgütlendirilmesine karşı koymakta ve köylünün, üniversitelinin dövülmesine, sövülmesine, baskı altında tutulmasına göz yummaktadırlar.

Elmalı olayı, bu düzenin sadece çok küçük bir parçasıdır ve bozukluğunun örneğidir. Elmalı, ileride meydana gelebilecek olayların ilk ciddî görüntüsüdür ve Türkiye'yi uyarmaktadır.

Hicrî 1284 tarihi ile Elmalı tapu dairesinde kimin üzerinde kayıtlı olduğu belli olmayan ve 4 parçadan ibaret olan toprak, 23 şubat 1323 tarih ile tek parça olarak 189 kayıt No. lu Elmalı tapu dairesinde Ömer ve İdris ağalar üzerine geçirilmiştir.

Oynanan oyun, burada da kendini göstermekte ve halkın nasıl sömürüldüğü ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda belirtilen tarihten üç gün önce, yani 20 şubat 1323 tarihinde meclis-i idareden 619 sayılı bir karar çıkmakta ve belirtilen dört parçadan müteşekkil 2200 dönüm toprak vergi ziyaını önleme gerekçesi ile 12.200 dönüme çıkartılmaktadır. Neticede Ömer ve İdris Ağalar, 10 bin dönüm kâr ederler bu işten.

Daha sonra, ormanlar konusunda hazine ile ağalar arasında çatışma olmuş ve 1-Kânunevvel-1340 tarihli ilâmla, sınırlar belirtilmiş, daha sonra ise arazi içinde kalan ormanlar devletleştirilmiştir.

(Bu topraklar, Karamık köyünün tamamını, Bayralar köyünün bir kısmını kapsamaktadır.)

Arazi 1937 de 12 bölge olarak vergi kayıtlarına geçmiş, 1945 intikalinde bazı yerlerin vergi kayıtlarına geçmediği görülmüş, fakat intikal 12000 dönümün üstünde bir toprak için yapılmış ve bazı topraklar da düşülmüştür. Nihayet 25-256 sayılı 6642 dönüm toprak, 276 parsel olarak aynı yılda vereseye geçmiştir.

Bundan ayrı olarak, Bayralar köyü toprakları içinde olan ve 3500 dönümden fazla olduğu tahmin edilen bir arazi vardır. Atina'da oturan üç Rum kadını ile Elmalıda oturan 2 Rum kadından, Antalya'daki İngiliz Konsolosu Konstavki aracılığı ile 1316 da alınmıştır ve Elmalı Tapu Dairesinde 527 sıra No. ile kayıtlıdır.

Bu arazilerle ilgili anlaşmazlıklar, 1954 yılındanberi süregelmiş, fakat büyümemiştir. Köylü, bilincine henüz kavuşmamıştır.

1964 yılında, tapu kadastro için müracaat yapılınca, işler karışmış, Ağaların, partiler kanalı ile yaptığı baskı neticesi, tapu ve kadastro gelmemiştir. Sonuç, köylülerin aleyhinedir. Çünkü toprakların kime ait olduğu köyden seçilecek beş şahide sorulacaktır ve bu, ağaların işine gelmemektedir. Çünkü köylü, artık uyanmış ve bir bütün olmuştur.

Tapu ve kadastro, 1967 yılında bölgeye gelmiş ve henüz netice açıklanmamıştır.

10 ve 17 ağustos 1967 tarihlerinde üç men' kararı verilmiş ve Karamık köyü ile Bayralar köyünün tapulu kısımlarını kapsıyan kararlar uygulanmıştır.

Men kararı üzerine, köylüler, Danıştay'a müracaat etmişler ve 14 Ekim 1967 tarihinde tehir-i icra kararı almışlardır. Bu kararı uyulandığı süre içinde, 23 Ekim 1967 tarih ve 156 sayılı, Kaymakam Mehmet Tuncer imzasını taşıyan «köylülerin topraklarını ekmeleri için müsaade ve bunun ikinci müdahale sayılmıyacağı» nı belirten yazısı üzerine, topraklar ekilmiştir.

Ağalar, tehir-i icra kararı üzerine, tekrar Danıştay'a başvurmuşlar ve 17 Ocak 1968 tarihinde «görevsizlik» kararı verilmiştir.

Bu tarihten itibaren ağalar, tehir-i icra kararının da geçersiz olduğunu ileri sürerek, ekili araziyi sürmeye başlamışlar, fakat köylü tarafından mukavemet görünce, duralamışlardır. Köylüler üzerine jandarma yolu ile baskı yapılmağa başlanmış ve bölgeye Afyon, Muğla ve Adana'dan jandarma sevkedilmiştir.

Jandarma himayesinde, ekili araziler sürülmüş ve olay yerine gelen köylüler tutuklanarak, kadınlar ve erkekler toplu olarak karakolda dipçikle dövülmüşlerdir. Olay yerine giden ODTÜ. öğrencileri; «komünistler, Moskovaya» bağrışmaları ile taşlanmıştır.

Öğrenciler köyden ayrıldıktan sonra, ağalar jandarma himayesinde, ekili araziyi gene sürmeye başlamışlar ve milyonlar değerindeki mahsulü, bir ay daha beklemeden tahrip etmişlerdir.

İnsancıl duygulardan yoksun olan bu kişiler, yasalar içinde, bir gün muhakkak hesap vereceklerdir. Köylü, bundan böyle, haklı dâvasından hiçbir zaman için vazgeçmiyecektir. Elmalı olayı, hakkını savunan köylüye ışık tutacaktır.

Emekçi halkı batıl inançlarından kurtarmak, onu bilinçlendirmek isteyen, emekçiyi, toplumun alt yapısını değiştirmeyi amaç edinen devrimci eyleme yöneltmek zorundadır.

sosyalist din düşmanlığı etmez

ÖZELLİKLE fısıltı gazetesi yoluyla sinsi bir propaganda yayılmaktadır: Türkiye'nin ilerici güçlerinin ve özellikle sosyalistlerin halkın dinine, inançlarına saygısızlık ettikleri propagandası. Tertip olduğu resmen açıklanan «Kur'an yakma olayını» daha az gülünç olmıyan başka hikâyeler izlemektedir:

Gûya 29 nisan günü, Kızılay'da toplanan gençlik, «Bağımsız Türkiye. Demokratik Türkiye» diye haykırmamış da, Allaha, Peygambere sövmüşmüş, bunu kulaklariyle işitenler varmış! Üniversiteden bir doçent, bakkal dükkânına girmiş, asılı arapça yazılı Kelime-i Şehadet levhasını gösterek; «Ya bunu indirirsin, ya ben bu dükkândan alış-veriş etmem; ben sosyalistim, sosyalistlik komünistlik demektir, biz din düşmanıyız!» demiş ve bu olayın da tanıkları varmış, v. b.

Güdülen amaç besbellidir: Dinine bağlı emekçi halkla, devrimcilerin arasında uçurumlar açmak; emekçiyi kendi öz dâvası olan sosyalizm dâvasından soğutmak; onun bilinçlenmesini geciktirerek sömürü düzenini sürdürmek.

İşbirlikçi çevrelerin körükledikleri bu yalan propaganda, son günlerde, öyle yaygın bir hal almıştır ki, birçok iyi niyetli vatandaş, buna kanmış, oyuna gelmiştir. Böyleleri, «sosyalistlik, solculuk iyi hoş ama, bu halkın dinine karşı çıkmanın gereği var mı?» diye sormaktadırlar.

İyi niyetli vatandaşın bu sorununa sosyalistlerin verecekleri kesin bir cevap vardır: «Gerçek devrimci, gerçek solcu yani sosyalist. halkın dinine karşı çıkmaz. Sosyalist, din düşmanlığı etmez.»

Küçük burjuva, solculuğundan (ki, bu kimi anarşizm, kimi oportünizm biçiminde belirir) ayrı bir akım olan emekçi sosyalizmi, burjuvazinin devrimci çağında din konusunda benimsemiş olduğu tutumdan (ki bazı aşırı durumlarda, burjuvazi, dine karşı savaş açmaya kadar işi vardırmıştır) çok değişik bir tutumu savunur.

Sosyalizmin din konusundaki tutumu, sosyalist bilimin büyük düşünürleri tarafından bütün yönleriyle açıklanmıştır. Bizim meselemiz, bu bilimi Türkiye'nin özel koşullarına uygulamayı ve doğru sentezlere varmayı bilmektir. Ancak böylelikle bu konuda doğru olan davranışı saptayabilir ve gerici güçlerin, emekçi halk ile aramızda uçurumlar açma yolundaki çabalarını boşa çıkarabiliriz.

FELSEFÎ MATERYALİZM BAŞKA ŞEY, DİN DÜŞMANLIĞI BAŞKA ŞEYDİR ...

EMEKÇİ sosyalizmi, yani gerçek sosyalizm, sosyalizmin bilimini ey lem kılavuzu olarak benimser. Bu bilimin felsefî temeli, diyalektik materyalizmdir. Bu felsefe 18. yüzyıl Fransız materyalizminin ve Almanya'da Feuerbach materyalizminin tarihî geleneklerini benimsemiş ve bunları geliştirmiştir. Bu felsefe, şu ya da bu biçimde bir din anlayışına varan felsefî idealizm ile asla bağdaşamaz, ona kesin olarak karşıdır. (Sosyalistler, her zaman ve her yerde, sömürü düzenini sürdürmeyi amaç edinen dinî irticaa karşı durmuşlardır.)

Ama felsefî materyalizmi benimsemek başka şeydir, din düşmanlığı etmek başka şeydir. «Keskin solcu», «keskin devrimci» görünmek iddiasiyle dine karşı savaş açma gibi bir tutum, emekçi sosyalizmiyle bağdaşan bir davranış değildir. Din konusunda böyle aşırı davranışlara sosyalistler değil, devrimci çağında burjuvazi başvurmuştur. Bunun tarihte birçok örnekleri vardır; Fransız radikalizminin anti-clericalisme'i (Ruhban zümresine karşı düşmanlığı) gibi; Almanya'da, Bismark'ın katolik kilisesine karşı baskı politikası (Kultur Kampf) gibi.

Sosyalistler, burjuvazinin temsilcilerinin bu çeşit aşırı davranışlarına her zaman karşı durmuşlardır. Engels, ünlü eseri Anti-Dühring'de, bir yandan küçük burjuva sosyalizminin ideologluğunu yapma iddiasında olan Dühring'in, felsefe alanında idealizme tâvizlerini en sert biçimde eleştirirken, öte yandan Dühring'in geleceğin toplumunda dinin yasak edilmesi yolunda öğüdünü gülünç bulur ve onu, bu sözde sosyalist görüşünden ötürü kınar. Din kurumuna karşı devlet kararnameleriyle tedbirler almanın, umulanın tam tersi sonuçlar verdiğini, Cumhuriyet Türkiye'sinin tarihî tecrübesi açık olarak kanıtlamaktadır.

Sosyalizmin din konusunda ılımlı, anlayışlı tutumunu, dinine bağlı emekçi yığınlarını ürkütmemek için başvurulan bir **taktik** sanmak, çok yanlıştır. Bu konuda sosyalizmin hareket çizgisini tâyin eden şey, taktik düşünceler değildir. Bu davranış, sosyalizmin temel ilkeleriyle, metoduyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Diyalektik materyalizm, burjuva ve küçük burjuva materyalist felsefe akımlarından farklı olarak, kendi metodunu topluma uygular; din konusunda doğru tutumun ne olduğunu saptayabilmek için işe yığınların dinî inançlarıntn kaynağını materyalist felsefe açısından açıklamakla başlar. Bunu yapınca da, bâtıl inançlara propaganda ile karşı çıkmanın gereksizliği ve bunların toplumsal kaynağını kurutmak için, emekçi yığınların somut eylemini örgütlendirmenin gereği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Niçin din vardır? Çünkü toplumun temelinde dini doğuran sebepler vardır ve o sebepler var oldukça, din olacaktı; hiçbir propaganda, hiçbir tepeden inme kararname, bu durumu değiştiremez. Dini doğuran sebepler yerli yerinde dururken, din aleyhtarlığı yapmak; üst yapı cilâsiyle uğraşmak, yüzeyde kalmak olur. Örneğin, demokratik devrim aşamasında olan Türkiye gibi bir toplumda, alt yapıyı değiştirmedikçe, devrimi sadece ideolojik alanda gerçekleştirmeye kalkışmak, boşuna bir gayrettir.

İlk fırsatta gerici güçler, topraktan fışkırırcasına ortalığı sarar, bir de ardına bakarsın, gide gide bir arpa boyu yol gitmişsin. Burjuva parlemantarizmini uygulamağa kalkarsın, bir de bakarsın, falan bölgede seçimleri kazanmak için oranın Nakşibendî Tarikatinin şeyhini elde etmek şart olur. Ve şeyhin, müritlerine bir işareti, politikacıların siyasî mitinglerde attıkları yüz nutuktan daha tesirli olur.

Emekçi halkı bâtıl inançlarından kurtarmak, onu bilinçlendirmek isteyen, emekçiyi, toplumun alt yapısını değiştirmeyi amaç edinen devrimci eyleme yöneltmek zorundadır.

BİNGÖL'ÜN DAĞ KÖYÜNDE DİN

MARX'ın «din, halkın afyonudur» yolundaki s ö z ü n d e, dini aşağılama anlamı yoktur. Bu söz, şunu ifade etmektedir: Sömürüye dayanan sınıf toplumlarında, açlık korkusu, işsizlik korkusu, hastalık korkusu v. b. sonucu çekilen acılar, sömürülen insanı dine sarılmaya yöneltir. Tıpkı fizik acı çeken bir hastanın. afyondan medet umması gibi. Dinin sömürü toplumunda bir fonksiyonu vardır: Korku içinde, mutsuzluk içinde olan, sömürülen, acı çeken insan için hayatı daha kolay dayanılır hale getirir, din. İşte din, bu anlamda halkın afyonudur.

Bingöl'ün bir dağ köyünde, iki yıl kalmış bir yedeksubay öğretmenin gözlemlerini, burada özetlemeyi gerekli

devrimci eğitim

Muzaffer ERDOST

GALATASARAY Lisesi, kuruluşunun yüzüncü yıldönümünde, Sayın Abdi İpekçi ile Sayın İlhan Selçuk arasında tartışma konusu oldu. Sayın Abdi İpekçi, Fransız kültürünü yaymak amaciyle kurulmuş bulunan Galatasaray Lisesinin, Fransız Hükümeti ve Türk Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ihmal edildiğini yazarken, Sayın İlhan Selçuk, meseleye, eğitim fırsat ve eşitliği açısından bakarak, «Şu Hikâyenin Sonu...» adlı yazısını şöyle bitiriyordu: «... Batıya açılan pencerelerde imtiyazlı ailelerin imtiyazlı çocuklarına daha çok fırsat verildiğini ve bu adaletsizliği düzeltmek gerektiğini söylemeyen sosyalist değil, sosyal adaletçi bile olamaz.»

Anlaşılıyor ki, tartışma, Galatasaray gibi, diğerlerine göre daha üstün bir eğitim kurumu olan liselerden, varlıklı ailelerin çocukları kadar yoksul halk çocuklarının da yararlanabilmesi etrafında dönmekte ve bu arada, yurdun bütün liselerinin aynı niteliğe kavuşturularak, halk çocuklarına, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği tanınması tartışmanın tabanını teşkil etmektedir. Oysa, G. Saray meselesi, günümüzün eğitim meselesini çok ayrı bir şekilde ele almamızı gerektiren bir durum yaratmış ve bu tartışma, eğitim meselesini, varlıklı aile-yoksul aile çocuklarının belli eğitim niteliğindeki okullardan yararlanıp-yararlanmaması açısından değil, eğitim kurumlarının sınıfsal niteliği açısından ele almaya bizi hazırlamıştır.

OSMANLI İmparatorluğu zamanında eğitim, kendi teokratik-feodal yönetimine uygun bir eğitimdi. Fakat gene Osmanlı İmparatorluğunun çökmeye, parçalanmaya, yarı-sömürgeleşmeye başladığı dönemde, feodal düzenin bağrında, kapitalizmin doğuşuna ve yabancı sermayenin nüfuzuna paralel, devlet ve yabancılar tarafından değişik niteliklerde okullar açılmaya başlandı. Ayrı nitelikte olan ve devlet tarafından açılan okulların temelini lâik okullar teşkil eder; bunlar istilâcılara karşı bağımsızlık, feodalizme karşı cumhuriyet, teokrasiye karşı lâiklik ilkelerini benimsediler ve uyguladılar.

Parçalanmakta, çökmekte ve yarı-sömürge duruma gelmekte olan Osmanlı feodal yönetimin bağrında açılmaya başlayan yabancı okulları ise, iki ayrı grupta toplamak mümkündür: bir kısmı, Hıristiyan dinini yaymak amaciyle kurulmuş misyoner okullarıydı; diğer bir kısmı (Galatasaray gibi) lâik Fransız Hükümetinin telkin ve desteğiyle kurulmuş lâik ve burjuva okullardı. Bu okullar, toplumun hangi sınıf ve zümresinden gelirse, bütün çocukları burjuva kültürü ile yetiştirdiler ve böylece, işçi, köylü, zanaatçı, küçük esnaf, küçük memur çocuklarını kendi sınıflarından saptırarak burjuvalaştırdılar. Yabancı emeller, elbette, bu kadarla yetinmeyecekti:

Yurdumuzda yabancı okul açan ülkeler, aslında, emperyalist ülkelerdir .Üniversel sermayenin, sömürge ve yarı-sömürge ülkeleri paylaşmak için kullandıkları modern metotlardan biri de, pazarların paylaşılacağı ülkede, bizzat mahallî unsurlardan, halkın çeşitli sınıf ve kesimlerinden toplanan en zeki, en yetenekli çocukları, kendi temel yaşama felsefesi ile yoğurmak ve onların gelişmelerini denetim altına alarak, emperyalizmin bilinçli veya bilinçsiz mümessilleri olarak yetiştirmektir. Kurtuluş Savaşı sırasında, yabancı devlet vesayeti isteyenlerin, bizzat yabancı vesayeti altına girmeyi istedikleri devletler tarafından kurulmuş okullardan yetişmiş olmaları bir tesadüf değildir.

Türkiye'de Amerikalıların, Fransızların, İngilizlerin, İtalyanların, yani emperyalist ülkelerin okulları vardır. Fakat buna karşılık, Rusların, Çinlilerin yani sosyalist ülkelerin okulları yoktur. Bunun sebebi açıktır. Türkiye'de, emperyalizm, kendi kültür mümessillerini yetiştirmektedir ve yabancıların bu halkı, Lozanda bile kökünden kazınamamıştır. Amerikan, Fransız, İngiliz okullarında okuyan yoksul çocukları, zengin çocukları, bu ülkelerin gelecek, kültür ve törelerini olduğu kadar, kapitalist üretim ilişkilerini benimseyip kabul etmekte ve bu unsurları bu ülke görevlilerinin ilerde gerektiği hallerde temas kurup etkileyebilecekleri bir çevre içine alınmaktadırlar. Buralarda okuyan çocukların, halk çocukları, yoksul çocuklar olması, aslında, halkın dâvasını benimseyecek, ve bu dâvayı yüklenecek çocukların yetişmesi anlamına gelmemekte, zeki, üstün yeteneklere sahip, yoksul halk çocuklarının da burjuvalaştırılmalarını sağlamak anlamına gelmektedir (1).

MİLLÎ demokratik bir devrim niteliği taşıyan Ulusal Kurtuluş Savaşı, neticede, feodal-teokratik yönetimi yıktı; yerine demokratik ve lâik bir yönetimi koydu. Eğitimde aynışekild e bir devrim geçirdi ve teokratik öğretim kurumları kapatılarak, lâik eğitim kurumları açıldı.

Atatürk, yabancı okullar meselesini, kıskançlıkla izledi. Lozan'da yabancı okullar üzerinde, kapitülasyonlar kadar hassasiyetle duruldu. 30 Ekim 1914 tarihiyle Lozan Antlaşmasının tarihi olan 24 Temmuz 1923 tarihi arasında açılmış olan yabancı kurumların devamına rıza gösterilemiyeceği görüşü karşı tarafa kabul ettirildi. Ayrıca devamına izin verilen kurumların genişletilmesi ve derecelerinin değiştirilmesi hususu önlendi. Yabancı okullar, sıkı bir denetim altına alındı. Amaç, elbetteki Türk çocuklarının yetişmesini önlemek değil, Türk çocukları üzerindeki yabancı etkileri azaltmaktı.

Devlet okulları, bu dönemde, feodalizme karşı demokratik, teokrasiye karşı lâik okullardır. Fakat gerici unsurlar, mevcut eğitimin niteliklerinden, ilerici Kemalist unsurlar ise mevcut eğitimin yetersizliğinden şikâyetçi olmuşlardır. İlerici, yurtsever unsurlar, İkinci Dünya Savaşının arifesinde, eğitimde daha demokratik ilkelere dayandırılmış olan Köy Enstitülerini kuruyorlar.

KÖY Enstitülerinin önemli bir yönü vardır: Köy çocukları, Anadolunun kendi şartları içinde eğitiliyor, yani köylü çocukları burjuvalaştırılmadan, kökenleri itibariyle köylü olan nitelikleri korunarak, — hem sosyal çevreleri değiştirilmeden, hem iş içinde çalıştırılarak ve zanaat öğretilerek —, yeni çağın düşünce ve bilgisiyle eğitiliyordu. Köy enstitülerine emperyalizm ve onunla amaç birliği halinde olan tutucu güçlerin tahammülsüzlüğü buradadır. Köylü çocuğu, ancak burjuvalaşarak, burjuvazinin emrine ve hizmetine girerek, yönetimde görev alabilmeliydi. Köylü ve yoksul çocukları olarak, zanaatçı ve küçük esnaf çocukları olarak, bu sınıfsal niteliklerini bozmadan, değiştirmeden alacakları görev, burjuvaziyi ve tutucu güçleri kaygılandırmaya yetiyordu.

Köy Enstitüleri, köylü çocuklarının köylü niteliklerini kıskançlıkla korudu, onları burjuvaziye kaptırmadı, ve onları okumuş-eğitilmiş köylüler olarak, köyde görevlendirdi, ama, onları sınıf bilinciyle eğitmedi, onlara sınıf bilincini vermedi. Köylülük, onların şahıslarında, devrimin potansiyeli olarak kaldı.

İKİNCİ Dünya Savaşının ertesinde, Türkiye'de, mevcut tek parti hükümet devletçi ve halkçı olduğu için (gerici ve faşist olsaydı, emperyalizm, elbette tek partili hayata Franco örneğinde olduğu gibi ses çıkarmıyacaktı), emperyalizmin baskısı sonucu, çok partili hayata geçildi; ve cumhuriyet döneminde altyapıda devrim olmadığı, üretim ilişkileri değişmediği için temelde bir potansiyel güç olarak muhafaza edilmiş bulunan gerici unsurlar, siyasî hayatı etkilemeye başladılar. Öyle ki, antikemalist karşı-devrim güçleri, 1946 da iktidara gelememiş olmasına rağmen, hükümet üzerinde baskısını duyurmuş, İlâhiyat Fakültesi bu dönemde açılmış ve Köy Enstitüleri bu dönemde esas ilkelerinden saptırılmıştır. Anti kemalist karşı-devrim, 1950 de tam başarıya ulaştıktan sonra, bir yandan Köy Enstitüleri kapatılırken, diğer yandan Kur'an kursları, İmam Hatip Okulları ve Yüksek İslâm Enstitüleri açılmaya başlandı. Yani, lâik Türkiye Cumhuriyetinde, lâik öğretimin karşısında, Kur'an kurslarından İlâhiyat Fakültesine varana, en ücra köylerden en yüksek dereceye kadar, teokratik eğitim resmen kuruldu.

Lozan Antlaşması ile, devamına izin verilen yabancı okulların genişletilmesi ve derecelerinin değiştirilmesi önlendiği halde, gene bu dönemde, Bakanlar Kurulunun gizli bir kararıyla, Robert Koleji, yüksek okul seviyesine çıkarılmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi gibi yeni yüksek öğretim kurumlarını da bu açıdan değerlendirmek gerekir.

Gene bu dönemde, özel okullar, sermayenin el attığı ticarî bir konu haline gelmiş ve özellikle yüksek okullar hızla çoğalmaya başlamıştır. Ve kapitalist nitelikleri gereği, eğitimimizde, gerici eylemin bir unsuru olarak ele alınması gerekir.

Yabancı okullar emperyalist niteliği gereği, teokratik okullar gerici ve feodal niteliği gereği, özel okullar kapitalist niteliği gereği, sosyalizmin karşısındadırlar.

Feodal (yani teokratik) — emperyalist — kapitalist eğitim çemberine karşı, lâik devlet okullarının durumu nedir? Bunlar, burjuva demokratik devrime uygun, halkın eşitliği siyasî ilkesi üzerine kurulu, lâik (lâiklikleri din dersleriyle zedelenmiş) okullardır. Feodalizme ve teokrasiye karşı oldukları için (yani burjuvazinin devrimci döneminde), halkçı ve devrimci nitelikteydiler; şimdi ise, bilimsel sosyalizme karşı oldukları için tutucu ve burjuvacadırlar.

Durum açıktır: yurdumuzda, resmî programı ile, gerek yoksul aile çocuklarını, gerek varlıklı aile çocuklarını devrimci sınıfın bilinci ile yetiştirip eğitecek bir tek kurum yoktur ve bu yüzden emperyalist - kapitalist - teokratik çevreler, Türk eğitiminde, demokratik, lâik ve Kemalist ne varsa hepsini etkisi altına alma mücadelesini başarıyla yürütmektedirler. Bu gerici ve kabarmış hareketin karşısında, bir zaman devrimci olan lâik okullarımız, devrimci niteliklerini yitirmişlerdir. Yurdun geleceği, okulların sayısına bağlıdır, fakat bundan daha önemlisi, okulların niteliğine de bağlıdır; hattâ, içinde bulunduğumuz durum bakımından, önce okuların niteliğine bağlıdır. Devrimcilerin karşısında, çeşitli maksatlarla teçhiz edilmiş ve bizzat devrimci sınıf ve zümre çocuklarından bir irtica ordusu yetiştirilmektedir.

«Batıya Açılan Pencere», bize, bu çetin gerçeği gizlemiş görünüyor. Çünkü, bu gerçeği anlamak, kavramak ve mücadele edebilmek için, burjuvalaşmak değil, gençlerin devrimci sınıf bilinciyle yetişmeleri gerekiyordu. Batıya açılan pencerenin burjuvalaştırdıkları unsurlar ise, değil bu gerçeği görmek, bu gerçeği aramak isteyenlerin üzerine, burjuva hukuk ve yönetiminin demir parmaklıklarını ördüler.

---

(1) Galatasaray Lisesi ilk müdürü De Salve tarafından 1868 de **Revue des Deux Mondes** adlı dergide yazdığı bir yazıdan bazı cümleleri buraya aktarıyorum: «Fransa, Türkiye'nin halk eğitimini (!) sağlam temellere oturtabilmek için pek az bilinen fakat çok mühim teşebbüslerde bulunmuştur... Binanın ailnması, okul olarak teçhiz edilmesi için derhal 400 bin frank tahsis edilmişti. Yıllık normal masraflar için de 500 bin frank ayrılmıştı. Eğitimcilerin hemen hepsi Fransız Elçisi tarafından Fransa'dan getirtilmişti... Yabancı devletler de, lise, Fransız tesirini yayacak diye tahriklerde bulunuyor, mektebin açılmasını önlemeye çalışıyorlardı.» Ömer Sami Coşar, O Günlerden Bugüne, **Milliyet**, 26 Mayıs, 1968.

ULUSAL AÇIDAN

Mihri BELLİ

buluyoruz; şunları anlatıyor Yd. Sb. öğretmen:

«Ekim ayında kar yağar. Yollar kapanır. Köy, nisana kadar üç metre, dört metre karın altında gömülü kalır. Köylü, çoluk çocuğuyla, hayvanlariyle birlikte; tek gözlü. karanlık kulübesine kapanır. Ölenleri saymazsak, ortalama çocuk sayısı 7—8 dir. Köyde yiyeceğini ve yemini bahara kadar yetiştiren yoktur demektir. Ve köylünün, karısiyle, çocuklariyle ve hayvanlariyle yarı aç, o karanlık odada, Ekimden Nisana kadar beklemektir kaderi.

«Kar içinde öy odasına giden köstebek yolları açılır. Akşamları köylü, orada toplanır. Her gece saatlerce tekbir getirilir. Başlar sağa sola sallanarak. Ve sonunda kutsal heyecan ve daha mutlu bir öteki dünya umudu yürekleri sarar. Herkes yorgun argın, ama ferahlamış olarak evine döner ve gece rahat uyunur. Köylü, şu ikisinden birini seçmek zorundadır: Ya çıldıracaktır, ya dinine sarılarak daha mutlu bir öteki dünya umuduyla avunacaktır...»

Bunları anlatıyor yedek subay öğretmen. Bingöl'ün dağ köyü insanının dinine dokunamazsın, hakkın yoktur, buna. O insanı bâtıl inançlarından kurtarmanın tek yolu vardır: Sosyalizmin biliminin gösterdiği yol: Onu, ilkellikten kurtulmak, insanca bir yaşantıya ulaşmak için toplumsal düzenin değişmesi yolunda mücadeleye yöneltmek, o düzen değişene dek, o dağ köyünde din, gerekli bir fonksiyonu yerin getirecek, ora insanının çıldırmasını önleyen tek çare olarak kalacaktır. Ve bu sadece Bingöl'ün köylüsü için değil, Türkiye'nin tüm şehir ve köy emekçileri için de doğrudur.

ŞARTLARA GÖRE GERİCİ ŞARTLARA GÖRE İLERİCİ

DİNİ, belirli bir sömürücü sınıfın ideolojik silâhı olarak göstermek, bu çapraşık meseleyi gerektiğinden çok basitleştirmek olur. Sınıfsız bir toplum olan ilkel komünal toplumda da din vardı. Doğa güçleri karşısında güçsüz kalan, korku çeken insan, dinden medet ummuştur. «Tanrıları yaratan korkudur». Kölelik düzeninde din, sömürücü sınıfların emrinde bir üst yapı kurumu olabildiği gibi, bazı dönüşümlere uğratıldıktan ya da yeni biçimlere büründükten sonra, derebeylik düzeninde de, kapitalist düzende de aynı fonksiyonu yerine getirmiştir. Öte yandan, insanlık tarihinde devrimci nitelikte birçok akımlar din kisvesine bürünmek zorunluluğunu duymuştur. (Batıda reformasyon akımı gibi, İslâm dünyasında kimi Batınî akımlar gibi).

Bugünün belli başlı dinleri, kökenlerinde kölelik toplumunun ürünleridir. Ama kökende bu böyledir diye, dinin her zaman ve her yerde, kölelikçi düzeni savunduğu ve istisnasız gerici rol oynadığı iddia edilemez. Bugün Türkiye'de, emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal ağa takımı üçlü ortaklığı, tahakkümünü perçinlemek ve Türkiye'nin emperyalist sistem içinde bağımlı bir ülke olarak varlığını sürdürmek için, Müslümanlığı ilerici güçlere karşı, bir silâh olarak kullanma çabasındadır. Elbette ki bu durum, Müslüman dininin emperyalist dünya düzeniyle özünden gelme bağları bulunduğu gerekçesiyle açıklanamaz.

Tarihte Müslümanlık, Arap kavminin, çöl ilkelliğinden kurtularak, pek kısa bir süre içinde, Fransa'da Loire kıyılarından, Hindistan'da İndus nehri kıyılarına kadar uzanan ve uygarlık meşalesini elinde tutan, o çağın en ileri imparatorluğunu kurmasiyle pekâlâ bağdaşabilmiştir. Çağımızda da, bazı şartlarda dinin devrimci rol oynadığı görülmektedir. Örneğin, Cezayir Millî Kurtuluş Savaşında Müslümanlık, emperyalizme karşı ayaklanmış Cezayir halkının elinde bir ideolojik silâhtı. Nice Cezayirli mücahit, işkence uzmanı Fransız paraşütçü birliklerinin elinde, dudağında tekbir, sorulan soruları cevapsız bırakarak şehit düştü.

Cezayir halkının kurtuluş savaşını tâ Parisin göbeğine kadar götüren eli bombalı mücahit, (ki içlerinde dindar olanlar eksik değildi), pasif davranışını sözde devrimci cümleler ardında gizlemeye çabalıyan FCF. üyesi materyalist Fransızdan çok daha (devrimciydi.) Bugün Güney Amerika'da Brezilya gibi bir ülkede, Katolik papazlar kitlesi, Amerikan emperyalizmine ve kukla faşist yönetimine karşı bir güç olarak çıkabilmektedir.

Dinin tarihî koşullara göre, kimi gerici, kimi ilerici niteliğe bürünmesi, bizim yakın tarihimizde de görülür. Kurtuluş savaşımızda, bir yandan tabur imamı, Mehmetciğin önünde, emperyalizmin maşası Yunanlı saldırgana karşı, «Allah Allah!» diye hücuma kalkarken; öte yandan, bütün Müslümanların başı halife, hilâfeti de, Müslümanlığı da Ingiliz emperyalistlerinin çıkarlarına yarayan bir araç durumuna düşürme çabasındaydı.

Sosyalistlerin, bir yandan diyalektik materyalizmi sosyalist bilimin ayrılmaz bir parçası sayarken, öte yandan dine karşı çıkmamaları, açıkça gerici niteliğe bürünmediği sürece, halkın mukaddesatına saygılı davranmaları, ilk bakışta çelişki gibi görünebilir. Geçmişte, küçük burjuvazinin en aşırı fraksiyonunu temsil eden anarşistler, sosyalistleri, din konusunda daha keskin bir tutum takınmıyorlar diye, az eleştirmemişler; «tutarlı bir davranış» benimsemedikleri ve «dine karşı savaşa» katılmadıkları için, az kınamamışlardır. Ama burada çelişki yoktur. Olmadığını anlamak için, felsefî materyalizmi geleceğe ait dilekler beyan etme ve lâf ebeliği olarak kabul etmemek, sosyalizmin felsefesini tarihe ve toplumsal bilimlere uygulayarak her şeyden önce, dinin ne olduğunu, niçin varolduğunu tahlil etmek yeter.

EMEKÇİYİ BİLİNÇLENDİRMENİN TEK YOLU :

SOSYALİST bilimin büyük ustalarının, emekçileri, felsefî materyalizme kazanmada tek doğru yolun, onları hakları uğruna, özgürlükleri uğruna, emekçi olarak, mücadeleye yöneltmek olduğu yolundaki görüşleri de, ilk bakışta, birbiriyle ilgisiz gibi görünen iki şey arasında zorla bağlantı kurma çabası gibi görünebilir. Oysa burada sağlam ve derin bir bağlantı vardır. Ve bunu göremiyenler diyalektiği anlamıyanlardır. Felsefî materyalizmin propagandasını, yani emekçilerin bâtıl inançlarının yıkılması işini, bu emekçilerin, emekçi olarak, mücadelelerinden keskin bir çizgiyle ayırmak, büyük yanılgıya düşmek olur.

İşçilerin bir başarılı grevi, toprak reformu için köylülerin bir gösteri yürüyüşü, bu bakımdan felsefî materyalizm konusunda bin söylevden daha etkilidir. Din konusunda gerçek sosyalizmi küçük burjuva sol akımlardan ayıran önemli noktalardan biri, birincinin emekçilerin devrimci eylemine öncelik vermelerine karşılık, 2 ncinin propagandaya, lâfa öncelik vermesidir. Bir başka fark da, küçük bırjuva solcularının. emekçileri dinî inançlarına göre sınıflandırma eğilimine karşılık, (ki bu davranış ancak sömürücülerin ekmeğine yağ sürer), sosyalistlerin emekçileri mücadelede tuttukları yere göre, savaş yeteneklerine göre sınıflandırmalarıdır.

Değinmeden geçemiyeceğimiz, bir de küçük btrjuva oportünist eğilimi var: Oportünist akım, felsefî materyalizme bütün gücüyle sahip çıkacağına, felsefî idealizm ile uzlaşma alanları arar. Emekçilerin mücadelesini ön plânda tutacağına, küçük hesaplara girişir. Onun için asıl amaç, karşısındakini ürkütmeden, onu yıldırmadan, bugünkü haliyle, onu bugünkü bilinç düzeyinde kendisine kazanmaktır.

Demek ki, sosyalist için temel mesele, emekçi halkın hakları ve özgürlükleri uğruna mücadeleye yöneltilmesi meselesidir. Emekçinin bilinçlenmesi, bu mücadeleye bağlı bulunduğundan, o bilinçlenmenin bir parçasını teşkil eden din meselesi, 2 nci konudur. Onun için, sosyalistler, din meselesini ön plâna itme yolunda çabalara karşı dururlar. Bu çabalar, son tahlilde, emekçi halkı, asıl meselesinden, toplumsal düzeni kendi yararına değiştirme meselesinden uzaklaştırma sonucunu verir. «Kur'an arapça mı olmalıdır, türkçe mi?» sorusu, bugün asıl meselesi ülkesini tam bağımsız ve gerçekten demokratik kılmak olan, Amerikan emperyalizminin vesayeti altında sömürülen bir ülkenin vatandaşı için birinci derecede önemli bir mesele olamaz.

Emekçilerin asıl önemli meselelerini 2. plâna itmek ve dikkatleri sahte meseleler üzerinde toplamak, toplumdaki statükocu güçlerin eski taktiğidir. İlk bakışta pek devrimci gibi gözüken, ama aslında zamansız ve gereksiz olduklarından ancak emekçi dâvasına zarar getiren sekter şiarlar için de aynı şeyi söyliyebiliriz. Gerçek devrimci odur ki, bu oyunu sezer ve dikkatleri günün gerçek meseleleri üzerinde tutmak için gerekeni yapar.

LÂİKLİK :

DİN meselesini incelerken, lâiklik ilkesinin, bizde nasıl anlaşıldığı ve nasıl uygulandığı konusu üzerinde de kısaca duralım :

Lâiklik ilkesi, yakın tarihimizde, çeşitli yorumlara uğramış ve değişik iktidarlar tarafından, değişik biçimlerde uygulanmıştır. Lâiklik, bir feodal kurum olan teokratik devleti yıkan, burjuva demokratik devrimin ilkesidir. Bu ilkenin uygulamasında güdülen belli başlı amaçlar, devletin Tanrı ile kul arasına girmesini önlemek, dinin vatandaşın kendi özel meselesi sayılmasını sağlamak, ulus içinde çeşitli din ve mezhepler arasında, egemen dinin yararına olan ayrıcalıkların ortadan kaldırılması, siyasî bakımdan eşit vatandaşların, demokratik özgürlüklerin bir parçası olan, vicdan özgürlüğüne sahip kılınmasıdır.

Sosyalistler, lâiklik ilkesini savunurlar. Ama bu ilkenin yorumlanma ve uygulanmasında, liberal burjuvazininkinden değişik olan, kendi görüşleri vardır. Dini, vatandaşın kendi özel meselesi saymak, Devletin teokratik bir zihniyetle dine müdahalesine karşı olma bakımından doğru bir davranıştır. Ve hükûmetin, dini vatandaşın özel meselesi saymasını lâikliğin doğru bir uygulaması olarak savunuruz. Ama, kendi aramızda, örgüt içinde, emekçilerle ilişkilerimizde, dini, emekçinin özel meselesi saymak ve bu konuda ilgisiz kalmak, doğru bir tutum olamaz.

Böyle bir tutumu benimsediğimiz takdirde, belli bir bilinçlenme düzeyine varmış olan emekçiye, sosyalist teorinin ayrılmaz bir parçası olan materyalist felsefeden söz açmamayı, başından taahhüt ediyoruz, demektir. Onun için biz, ancak iktidarların dini, vatandaşın özel meselesi saymasını savunmakla yetiniriz.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türkiye'de lâiklik, ancak olumsuz bir anlamda yorumlandı ve öyle uygulandı. Olumlu anlamda, devrimci iktidarın din kurumunu, devrimin yararına olaak denetlemesi anlamında, sözü edilmeye değer bir uygulamaya tanık olmadık, bu süre içinde. Bu, özünde din gibi bir kurumu, başıboş bırakmaya eşit bir davranıştı. Yüzeyde ilkten her şey yolunda görünüyordu ama, temelde hiçbir değişikliğe uğramıyan toplumsal yapı, dinî irtica akımlarının türemesine çok elverişli bir alan olduğundan, yapılan şey, dinin yobazın eline terkedilmesinden başka bir sonuç vermedi.

İlk demokrasicilik denemesinde, lâikliği böyle yalnız, olumsuz anlamda uygulamanın hiçbir şeyi halletmediğini görecektik ve nitekim gördük de. Lâikliği sosyalizm açısından yorumlayıp, uyguladığımız zaman, din kurumunu başıboş bırakamayız. Lâiklik ilkesinin, devrimin, emekçi yığınlarının çıkarlarına uygun biçimde ve dinin sömürücü sınıflar tarafından devrime karşı bir ideolojik araç olarak kullanılmasına engel olacak biçimde, olumlu biçimde, iktidarlar tarafından uygulanması için, mücadele etmekle görevliyiz.

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki, olumsuz diye nitelendirdiğimiz uygulamayı. sonraları tam karşıt doğrultuda, gerici nitelikte uygulamalar izledi. Burjuva parlemantarizminin politik hayatımıza girmesiyle birlikte, hepsi ortanın sağında olan partiler arasında, dinî irticaa tâviz ve emperyalizme yaranma yarışının başlaması ile, yavaş yavaş, bir kutuptan öteki kutba kayıldı. Öyle ki, bugün Demirel Türkiyesinde, iktidar, açıkça ilân edilmemiş bir resmî dini tanımakta ve birçok davranışlarında, bir teokratik devletin iktidarına uygun biçimde hareket etmektedir. Partilerarası siyasî mücadelede, dinin ön plânda yer alması gibi, Diyanet İşlerinin, vatandaşların tümünün, dinî inancı olmayan Sünnîliğin tekelinde bir kurum durumuna getirilmesi gibi, milyonları bulan Alevî vatandaşların bu bakımdan üvey evlât muamelesi görmesi gibi durumlar, bunun kanıtıdır. Sosyalistler, anti-demokratik ve karşı-devrimci nitelikte olan bu gibi davranışların karşısındadırlar.

Özünde burjuvazinin devrimci çağında, feodal düzene karşı bir üst yapı kurumu olarak ileri sürdüğü lâikliği, millî demokratik devrimin zorunlu bir parçası olarak savunurken, Türkiye sosyalizminin bu mesele ve genel olarak din meselesi karşısındaki davranışına yön veren bu düşüncelerdir.

MEKTUP

Abidin Dino'ya Paris

Mehmet M. MİMOĞLU

ANT Dergisindeki yazınızı ilginç buldum (ANT, Sayı 74). İbret dolu bir yazı... Kimileri Paris'in ışıklarından Anadolu'nun bozluğuna bakınca gözün gerçeği iyi seçemiyeceğini sanırlar. Onlar, Champs Elysée kahvelerinde Türkiye'nin sorunlarını çözmeye, dışarıdan maval okumaya kalkışanlara alayla, küçümseme ile bakarlar. Böylelerini anlarım, ama söylediklerini genel kural saymam. Öyle durumlar olabilir ki, yurtdışında yaşamak zorunda kalan bir devrimci de, dâvaya, bir ölçüde, katkıda bulunabilir. Benzetmek gibi olmasın, Lenin örneği önümüzdedir.

O, Doğudaki ülkesindeki devrimci eylemi gerektiği gibi izleyebildi ve sosyalist hareketi Batının merkezlerinden başarıyla yönetti.

Ama o başka tabiî. Lenin şu bakımdan başka ki, Çarın polisi, sıra sıra devrimciler arasında Lenin'in en tehlikeli adam olduğunu (vücudu mutlaka ortadan kaldırılması gereken adam olduğunu) av köpeği içgüdüsüyle tesbit etmişti. Evet, o, yurtdışında yaşamak zorundaydı.

Ama örneğin siz, elinizi kolunuzu sallayarak vatanınıza dönebilir, sosyalistliğinizi Türkiye toprağına basa basa yapabilirsiniz. O zaman yargılarınız ikinci el bilgilerle değil, doğrudan doğruya kendi gözlemlerinize dayanırdı ve belki de daha doğru olurdu.

Bu yargılardan birine kısaca değinmekle yetineceğim burada :

Yazınızda «Yanlış değerlendirmeleri bir ömür boyu sürenler» in sözünü ediyor, onları kınıyorsunuz. Kimleri kastettiğiniz bellidir. Ama gözünü açtığı günden beri bu dâvaya baş koymuş, yaşı yetmişe varmış varacak sosyalistlere karşı daha saygılı olmamız gerekmez mi? Bu saygı bir bakıma kendi kendimize karşı saygı değil midir? Haydi bir an için onların, yarım yüzyıllık sosyalizm tarihimiz boyunca, bazı önemli yanlış değerlendirmelerde bulunduklarını kabul kabul edelim. Peki doğru değerlendirmelerde bulunanlar kimlerdi? Sinecek bir rahat delik bularak, başını belâ taşından korumasını becerenler mi? Yoksa yarı yolda teslim bayrağını çekenler mi?

İkinci Dünya Savaşı şartlarını hatırlarsınız: Savaş dışındaki Türkiye'de yabancı casusları cirit oynuyordu. İstanbul'un Beyoğlunda gelişi güzel bir taş atsaydınız o günlerde, biri Alman, biri Rus, biri İngiliz, biri Amerikan olmak üzere ufak tefekleri saymıyorum dört yabancı ajana çarpardı taşınız. İşte böyle bir ortamda, sanatçı yanı ağır basan kimi sosyalizan unsurların, İngiliz Entelligence Service'i ajanlariyle fazla sıkı fıkı ilişkiler kurmalarını yadırgamak, ve bu yüzden de, uyarmalarda bulunmak yanlış değerlendirme sayılmamalıdır kanısındayım.

Sonra British Council denen İngiliz emperyalizminin örgütünden yararlar sağlamayı aynı biçimde hoş görmemek de yanlış bir tutum olamaz.

Nazım Hikmet hapiste yatarken, ve hayatının en güçlü şiirlerini yazdığı bir sırada, bir «genç kuşak - eski kuşak» çelişkisini hiç yoktan ortaya atanları eleştirmek, ve Beyoğlu meyhanlerinde «Nâzım eskidi, Nazım aşıldı» kampanyasını yürütenlere karşı çıkmak, onlara hadlerini bildirmek de «yanlış değerlendirme» sayılmamalıdır bence. O Nazım Hikmet ki, sonraları, kendisini kötüleme kampanyasını yürütenlerin mânevî veli-nimeti olmuştur.

Sözümü sona erdirirken, izin verirseniz size, yakın dostlarınızın söylemediği bir gerçeği söyliyeyim: Bugün Türkiye'de sol kanattaki polemik, özünde sözünü ettiğimiz o ünlü «ilgili makamlar» ın izni ile sosyalizm yapmaktan rahatlık duyanlara karşı o makamlara rağmen tutucu güçlere rağmen, sosyalizmden yana olanların yani gerçek demokrasi uğruna savaşanların yürüttüğü mücadeledir. Sakın yanlış değerlendirmiyesiniz! Çünkü öğütte bulunduğunuz TİP içindeki ve dışındaki genç sosyalist kuşaklar (ki onlar Türkiye'nin geleceğini temsil etmektedirler) bu gerçeği hergün biraz daha iyi anlamaktadırlar.

i.t.ü.de gençlik ne istiyor?

Bora GÖZEN

Ümmetçilerin sözcüsü, Bugün gazetesinde Istanbul Teknik Üniversitesi Rektörü Bedri Karafakıoğlu'na, «Solcu» olduğu iddiasiyle, girişilen saldırı hareketi devam ederken, üniversite senatosu, talebe cemiyetlerini, üniversite binalarının dışına atma kararı alıyor ve bunu, sol eylemleriyle tanınan ilgili cemiyetlere bildiriyordu.

Beri yanda, hâlen Teknik Üniversite Öğrenci Birliğinin bulunduğu odanın da yurt müdürlüğünce boşalttırılacağı haberi duyulmuştu.

Hükûmet, Teknik Üniversitede «ciddî» tedbirler almaya yönelmişti ve bunun için elindeki bütün imkânları kullanacaktı anlaşılan. Bu imkânlar içersinde, özel okulcu öğretim üyeleri ve bunların etkiliyebildiği yönetim kurulları ve senatolar da vardı. Nitekim bir dönem önceki devrimci öğrenci birliği başkanı Hasan Yalçın'a verilen uzaklaştırma cezasını öğrenci birliği yönetim ktrulu üyesi Argun Yum'a verilen dikkati çekme cezası izliyor ve öğrenci - öğretim üyesi çelişkisi gittikçe belirgin bir hal alıyordu.

Hasan Yalçın'a verilen cezanın gerekçesi, üniversite içinde izinsiz toplantı yapmaktı. Argun Yum'a verilen cezanın nedeni ise, daha ilginçtir: Mimarlık Fakültesinin. Türk - Amerikan Üniversiteliler Derneği başkanı olan kütüphane şefiyle tartışmış olmak! Bu ceza, Argun Yum'un, şimdi İngiltere'de olan ve tartışmaya birlikte girdikleri arkadaşı Pekin Plâtinel'e de verilmiştir.

Bunlar, ilerici Teknik Üniversite gençliğine karşı girişilen, belki sindirme, belki yıldırma; belki de gözdağı verme hareketlerinin ilk belirtileri ...

Bu «belirtiler» belire dursunlar; acaba gençlik ne yapıyor ?

Teknik Üniversite gençliği, yoğun bir çalışmayla sürdürülen, NATO'ya Hayır, haftasının ardından araştıran ve eleştiren gözlerini, kendi içine çevirmiş. Bir yandan sınavlara hazırlanırken, bir yandan da o büyük profesörlerine soruyor: Üniversitede öğretim üyeliği yapmak nedir? Hangi amaç uğruna ve niçin öğretim üyeliği yapıyorsunuz?

Bu sorular, İTÜ. Mimarlık Fakültesi kğrencileri tarafından öğretim üyelerine yöneltilmişti. Ve sorular devam ediyordu: «Ne gibi bir işe giriştiniz? Kimin için öğretim üyeliği yapıyorsunuz? Neden bu iş öğretim üyeliği yapmanızı gerektiriyor? Dünyanın hangi görünümünü örten perdeleri kaldırmak istiyorsunuz? Öğrenim üyeliği yapmak, bir eylem olduğuna göre, neyi değiştirmek ve nasıl bir eylemde bulunmak istiyorsunuz?»

Böylece Mimarlık Fakültesinde 1968 yaz dönemi sınavları, çifte taraflı başlamış oluyordu. Yalnız öğrenciler değil, öğretim üyeleir de sınavdan geçecekti ve öğrenciler sordukları soruların cevabını yazılı olarak istemişlerdi.

Bir Mimarlık Fakültesi öğrencisi, öğretim üyeleriyle olan çelişkilerini şöyle anlattı: «Fakültemizde 5 sene villâ, lüks otel, köşk projeleri çizmek için okuyoruz. Bütün öğrenim programı mutlu azınlığtn teokrat ihtiyacını karşılama amacına yöneltilmiş. Beri yanda, yurdun gerçekleri apaçık duruyor. Kime, kaç kişiye villâ, köşk, yalı yapacağız? Kaldı ki mutlu azınlığın teknokrat ihtiyacı gittikçe azalmakta ve bizler sosyal mesken bekleyen; gecekondu problemlerine çözüm arayan, bu konuda araştırma ve inceleme isteyen milyonlarca insanımızın önünde villâ çizen mimarlar olarak kalakalmaktayız.»

Mimarlık Fakültesi öğrencileri bunları düşünüyor ve eyleme geçiyordu. Fakültenin her yeri pankartlarla donanmış, öğretim üyelerinin sosyal gerçekler karşısındaki vurdumduymazlığı protesto edilmişti. Pankartlar bir gün duvarlarda kalmış, sonra çöp sepetini boylamıştı. Şimdi, Mimarlık Fakültesinin öğrencilere ait duvar panosunu çöp tenekesinden çıkarılan bu pankartlar doldurmaktadır.

Göze çarpan sloganlar şunlardır: Batı kültürüne, satılmış beyinlere hayır. Mutlu azınlığın artık mimara ihtiyacı yok. Hocalarımıza her söylediği şeyin temelini sormalıyız. Öğrenciler yayınladıkları bildiride ise:

Ezilen Emekçi Halk Yığınlarından Yana Dost Öğretim Üyeleri ve Öğrenci Kardeşlerimiz;

İTÜ. bugün, tümüyle emekçi halk yığınlarının çıkarlarından ve yaşamasından kopmuş, sömürgenlerle işbirliği yapan sınfların ihtiyaçlarına karşılık veren bir kurum durumundadır. Gerek toplum kalkınması yararına yapması gerekli araştırmalarının, gerek yetiştirdiği mühendislerinin niteliği, bunu açıkça göstermektedir.

İTÜ. nin içinde bulunan ve yönetiminde baskı unsuru olan, emperyalizme ortaklık eden, Türkiye'nin egemen sınıfı, bilim adamlarımızı kapitalizmin kültürel ve teknolojik sömürüsünün kucağına itmekte ve maddî koşulları içinde yozlaştırmaktadır.

Özel okullar açarak amaçlarına uygun ve kendi sınıflarına yakın mühendis yetiştirenler, buraya bilim adamlarımızı da çekmektedirler. Böylece öğretim üyeleri araştırma yeteneğinden yoksun, kürsüden 20 senelik ders notunu okuyup, devam mecburiyeti, vize korkusu ve ödev furyasıyla öğrencileri toplayabilen kişiler durumuna girmişlerdir.

Öğrencilerin örgütlenmesi, Üniversite Senatosunu oyuncakları haline getiren baskı gurupları tarafından engellenmektedir. Eğitim ve disiplin yönemelikleriyle üniversitenin temel unsuru öğrenci, baskı altında tutulmakta, satın aldıkları basınla, Reköründen öğrencisine değin, üniversie içindeki devrimci unsurlara her türlü çamur atılmakta ve üniversiteyi bir komünist hücresi şeklinde göstermek istemektedirler. Üniversitenin özerkliğini yitirmesinden çekinenler — ki bugün üniversite özerk değildir — bundan çekinmekte ve hiç tepki göstermemektedirler.

İTÜ. nin Türkiye'de demokratik devrim doğrultusunda, toplumu ileri götüren bir bilim kurumu olmasının sırası gelmiştir. Bu bozuk düzeni kavrayıp maddî şartlandırmalarımızdan kurtularak ülkemizi ve İTÜ. ni satan vatan hainlerine karşı koymalıyız. Bugün emperyalizmin boyunduruğu altındaki az gelişmiş ülkeler, kanlı kurtuluş savaşları verirlerken; bizim Amerikan uydusu Türkiyede yaşamamız, sorumsuzluk ve korkaklıktır.

İstanbul Teknik Üniversitesinin bağımsız ve Türk emekçi halkının yanında olması, yakındır kardeşler, çünkü;

Güç bizleriz, güç bizdedir.»

demektedirler.

Teknik Üniversite Mimarlık Fakültesinde başlayan bu hareket, Avrupadaki öğrenci hareketlerinin bir devamı değildir. Hareket, bir iç dinamizme sahiptir. Onun için de, — yavaş gelişen — fakat önemli bir harekettir. ,

Mimarlık Fakültesi öğrencileri, daha Fransız gençliği ayaklanmadan, daha Almanyada Rudi vurulmadan önce, tâ 21 Mart tarihlerinde, gittikçe farkına vardıkları çelişkileri yüze vurarak harekete geçmişlerdi.

Bildirilerle öğretim metodlarına karşı çıkan öğrenciler:

«Devleti bugün ellerinde tutarak emperyalistlerle işbirliği yapan sömürücü sınıfı, halkın kanını daha çok emebilmek, daha çok sömürebilmek, daha çok afyonlamak için biz emekçilerin gücünden doğan teknokratları düzenlerinin yardakçıları durumuna sokmuşlardır.»

diyorlardı. Hareket diğer fakültelere yapılan çağırının cevapsız kalmasiyle durur gibi olmuştu. Ama madem ki çelişki vardır; o halde hareket de vardır. Ve nitekim; sorunlar daha bilinçli, daha çok yönlü ortaya konarak başlandı, bu defa.

Ancak, yazın gelmiş olması, sınavların başlamış olması yaz sonuna kadar, uyarıcı çıkışların ötesine geçilmiyeteği kanaatini uyandırmaktadır.

Fakat şu da unutulmamalıdır ki; öğretim üyelerinin sermayeye ve dolayısiyle emperyalizme bağımlılığı, süre geldikçe; öğrenci - öğretim üyesi çelişkisi daha da derinleşecek ve haziran ayında sona eren sürtüşmeler kasım ayında yeniden ve daha güçlü başlıyacaktır.

Bize Davranış Gerek

Orhan MÜSTECAPLIOĞLU

Bugün emekçi halkımız, en yüksek noktalara varan ekonomik ve sosyal bir bunalımın içindedir. Hayat pahalılığı dayanılmaz ölçülere çıkmıştır. Açık ve gizli işsizlik dev adımlarla gün begün ilerliyor. Tüm şehir ve köy emekçilerimiz; açlığın ve çeşitli hastalıkların pençesinde kıvranmakta, kendilerinin ve çocuklarının yarınından duydukları korku, psikolojik baskılar hayatlarını çekilmez hale getirmektedir.

Yurdumuzun objektif şartlarına gerçekçi bir gözle bakarsak; emekçi halkımızın bu bunalımdan yakın gelecekte kurtulabileceğine inandırıcı faktörlerin ve ortamın da henüz hazır olmadığını kabul etmek zorunda kalırız. Bugünkü düzenden birşey beklenemiyeceğine göre, emekçi halkımızı temsil iddiasında olan örgütlerin düzeni değiştirmesini beklemekten başka yapılacak birşey kalmıyor.

Oysa, politik ve politik olmayan, emekten yana ve inkılâpçı örgütlerimizin mücadele usulleri ve stratejileri uzun vadeli plânlara göre ayarlanmıştır. Sosyal mücadelemiz; kendileri geçim sıkıntısı çekmeyen öncü kadrolar tarafından, gelişmiş Avrupa kapitalist ülkelerinde bile terkedilmiş metodlarla yürütülmeye çalışılıyor. Yurdumuzun özel şartları ise bam başkadır. Halkımızın ıstırabı da dayanılır gibi değildir.

Özellikle, bizim gibi geri kalmış ülke emekçi halklarının, sosyal mücadelesinin hızlı bir tempo ile devamlı davranış ve canlılık içinde olgunlaşması ve amaçlarına biran önce erişmesi mümkündür. Sosyal mücadeleyi hızlandırmak ve canlandırmak için, şehir ve köy emekçilerini aktif davranışlara itmek ve bilinçlendirmek gerekir. Bu da onlara yabancı gelen soyut formüller ortaya atmakla sağlanamaz. Seçimden seçime tekrarlanan ve seçimler bitince sabun köpüğü gibi sönen geçici heyecanlar yaratmak yolu ile de bunun mümkün olmıyacağını kabul etmeliyiz.

Şehir ve köy emekçilerini aktif davranışlara sürükleyebilmek ve sosyal bilince eriştirmek; ancak onlarla pratikte kaynaşarak mümkündür. İçlerine girerek günlük yaşantılarındaki dertlerini benimsemek, bu dertlerin nedenlerini müşahhas misallerle açıklamak, kurtuluş yollarını anlayacakları dille anlatmak, kendilerinin çektikleri ıstıraplarda yalnız olmadıklarına inları inandırmak gereklidir.

Emekçi halkımızın günlük yaşantılarıyla ilişkisini kesintisiz devam ettirebilecek ve onun en yakınında, onunla birlikte yaşayabilecek politik olmayan örgütler kurmak da gereklidir.

Aslında emekçi hakların sosyal mücadelesi genel olarak kendi politik örgütleri tarafından yapılır. Bunun istisnası yoktur. Türkiye'de de bu böyledir. Yalnız biz, yurdumuzun bugün içinde bulunduğu kendine has şartlardan ötürü, politik örgütün dışındaki bu çeşit yan çalışmaları da önemli buluyor ve şehir ve köy emekçilerinin bilinçlenmesinin «Emperyalizme karşı savaş» a ve ilk aşama olan «Demokratik devrim» için savaşa aktif bir şekilde katılmaları gerekir.

«İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği», bu bakımdan, büyük bir boşluğu doldurmuştur. Derneğin kuruluş gerekçesinde şöyle yazıyor: «Dernek; Türkiye'yi pazar ve ham madde kaynağı yaparak sömüren emperyalizmi, hayat pahalılığı ve işsizliğin artmasında başlıca âmil sayar. İktisadî bir sistem olan emperyalizm ile mücadeleyi bunun için gerekli görür. Ve Dernek; bu mücadeleye, yurdumuz pazar ve ham madde kaynağı olmaktan kurtarılıncaya kadar devam etmekte kararlıdır.»

Siyasî kanaat ve parti farkı gözetmeksizin bütün emekçi vatandaşları, özellikle sosyalistleri, «İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği» saflarında mücadeleye çağırıyoruz. Kırgınlıkları ve anlaşmazlıkları bir tarafa bırakarak, kardeşçe ve birlik içinde çalışabilmek için bu ilk adım olsun.

KİTAP

"Amerikan Komünist Partisi„

Alpay KABACALI

«Ahmet Angın» adı, sol literatürdeki son yenilikleri, özellikle Türkiyenin bugünkü siyasal-ekonomik ortamı içinde ihtiyaç duyulan eserleri Türkçeye kazandıran bir değeri ortaya koymaktadır artık. Şu son altı ay içinde altı yeni çevirisi (1) yayınlandı Angın'ın. Bu yorulmaz savaşçının eylemi, sosyalizmin aydınlar kesimindeki militanlarının nasıl çalışmaları gerektiğini de belirtiyor. Oysa, ülkemizdeki — son olarak Gün Yayınları sahibi Ermiş'i kurban eden — fikir özgürlüğü (!) böyle bir militanın yakasına yapışmakta da gecikmemiştir: Bütün dünya dillerine çevrilen, yüzbinlerce satılan Mao Tse-Tung (Çin Kurtuluş Savaşı) ve Kazancakis (Toda Raba) çevirileri toplantılıp kimbilir hangi mahzenlerde farelere ve küflenmeğe bırakılmış; Angın da savcılıktan davetiyeler alıp savcılara ifadeler vermiştir. Basın Kanunu, toplatılan bu kitaplarda suç unsurları bulunup bulunmadığına değinmemizi yasaklar. Ama, Savcılık takipsizlik kararı vermeyip de dâva açacak olursa, bağımsız Türk yargıcının ne yolda karar vereceği şimdiden — bizce — bellidir.

Bu yorulmaz savaşçının son bir derlemesi daha yayınlandı: «Amerikan Komünist Partidi» (2).

Kısaca «Amerika» dediğimiz Amerika Birleşik Devletlerinin dünyanın çeşitli azgelişmiş ülkelerinde emperyalizmini sürdürmek, dünya üzerinde hegemonyasını ve dolar üstünlüğünü sağlayıp iç kapitalizmini beslemek için takındığı çeşitli maskeler, oynadığı çeşitli oyunlar, kullandığı çeşitli yalanlar var. Bunlardan biri de, komünist avcılığı YALAN'ı. «Azgelişmiş» lerden ve Amerikan emperyalizminin dal-budak saldığı ülkelerden birisi de muhakkak ki Türkiye. Amerika ise, «dostluk» maskesi ile girdiği, «yardım» oyunu oynadığı Türkiye'de, «Topyekûn emperyalizm» in en çirkin, en kirli yalanlarından biri olan k o m ü n i s t a v c ı l ı ğ ı yalanına da başvurmaktadır. Bu yalan, ekonomik ve militarist emperyalizmine yardımcı olmakla kalmamakta, kültür emperyalizminin en belli-başlı sıçrama tahtalarından birisi dahi olabilmektedir. Bugün yurdumuzun her yanında el altından beslenen birtakım gerici kuruluş ve yayınların, köylerimizde barış gönüllülerinin, büyük kentlerimizde Amerikan Haberler Merkezlerinin ve kütüphanelerinin «fisebilullah» çalışmalarının nedeni, kaynağı işte bu komünist avcılığı yalanına, kültür emperyalizmine yaslanmaktadır.

Ahmet Angın, «bizzat Amerika'lıların, yurdumuza, anti-komünist propagandalarını yapmak üzere bol miktarda yolladıkları kitaplardan» yararlanarak ve Amerikan Komünist Partisi ile Çin taraftarı İlerici İşçi Partisi' nin varlıklarını, çalışmalarını ortaya koyarak bu yalanı kökünden yıkmaktadır. Gerçekten de, «Amerika yalnız komünizm düşmanı olmamakla kalmaz. O, ne kadar komünizm düşmanı değilse o kadarda faşizm ve nazizim düşmanı da değildir Amerika gerici ilerici sağcı solcu yobaz papaz dinli dinsiz imanlı imansız hiç değildir (...) Amerika bir tek şeyin âşığıdır; bir tek şeye tapar: Dolar!» İşte bunun içindir ki, kendi ülkelerinde kurulan komünist partiler — bu aşkına engel olmadığı sürece — O'nu enterese etmez! (Oysa kendi ülkesinde Komünist Partisi kurduran Amerika, Türkiye'de komünist avcılığı yaparken Cumhurbaşkanımızın, Başbakanın çıkıp da «Anayasamız sosyalizme kapalıdır» demeleri, buna karşılık en yetkili organ olan Anayasa Mahkemesinin Anayasanın sosyalizme açık olduğu yolunda karar vermesi ve eski cumhurbaşkanı Gürsel'in «Türkiye'de de komünist partisi kurulabilir» demeleri, bilmeyiz nasıl bağdaştırılabilir?)

«Amerikan Komünist Partisi» adlı eserde, A.B.D. nin kuruluşu, bugünkü «Amerikan İmparatorluğu» na gelmek için geçirdiği ekonomik, sosyal ve politik yapı değişiklikleri, Amerika'daki işçi ve sendikacılık hareketleri, ütopik komünizm ve particilik ayrı ayrı bölümlerde incelenmektedir. «Amerika'daki Particilik» e ayrılan beşinci ve son bölümde, özellikle kökü 1877 ye, yani Birinci Enternasyonal'in dağılışından bir yıl kadar sonraya varan Sosyalist İşçi Partisi (Socialist Labor Party) ne kadar giden ve asıl kuruluşunu 1919 da tamamlayıp bugünkü adını alan Amerikan Komünist Par tisi (American Commünist Party - A. C. P.) incelenmektedir. Bu partinin kuruluşu, iç anlaşmazlıkları, dış politika görüşü, yan örgütleri, eğitim kuruluşları, yayın alanı ayrı ayrı ele alınmaktadır ki Partinin liderlerinden Foster'in ülkesinin bugünkü rejiminin karakterini belirten şu sözü dikkate değer: «Birleşik Devletler, dünyanın en emperyalist ülkesi, en saldırgan im paratorluğudur. Bu ülke, Lenin'in tahlilini yaptığı gibi emperyalist - kapitalizmin bütün karakteristik çizgilerini göstermektedir.» Amerika'da, bir de 1965 yılında kurulan «Çin taraftarı ve komünist ideolojiye taraftar olan İlerici İşçi Partisi (Progressive Labor Party) vardır ki «yeni kurulmuş olduğu için geçmişi kısadır, yani o konuda fazla birşey söylemek zordur» Bu partiden de kısaca söz edilmiş.

Türkiye'de ikinci Ulusal Kurtuluş Savaşı'na başlayan ve gün geçtikçe safları genişlemekte olan ilerici güçlerin ilk hedefi, muhakkak ki yurdumuzdaki Amerikan Emperyalizmi'dir. Emperyalizme karşı savaş verilmeden halktan yana bir sosyal düzen kurulamayacağı gerçeğini gözönüne alırsak, bu savaşı düşmanı iyi tanıyarak vermek zorunluğuna da gideriz. Yıllar yılı Amerikan tipi eğitim sistemleriyle (3), her köşebaşında karşımıza çıkan Amerikan propagandası v.b.. ile yıkanmak istenen beyinlerimizdeki fikir ve kanaatleri bu eserdeki verilerle karşılaştırdıktan sonra sağlam sonuçlara ulaşabilir; böylece düşmanı da daha iyi tanımış oluruz. Hem de, düşmanın propaganda için gönderdiği, ama güneşi balçıkla sıvama görevini yerine getiremeyen kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuş bir eser yoluyla.

Soruyor Angın: «Ancak bu hal ne kadar sürer? Dünya, Amerikan hegemonyasına daha ne kadar zaman katlanır?» Ve cevap veriyor: «Artık Amerikan emperyalizminin uykusunu kaçıran devreye girilmiştir. Hem dünya milletleri, hem de bizzat Amerikan milleti, artık Yankee emperyalizminin yalanlarını yutmuyor. Her imparatorluk gibi Amerikan İmparatorluğu da ulaştığı zirveyi aşmış ve yokuş aşağı inmeye başlamıştır...»

Evet, son Vietnam yenilgisi ve Vietnam politikasındaki değişiklikler, Başkan Johnson'un tutumu, zenci lider King'in öldürülmesi ile başlayan ve süreglemekte olan olaylar... Angın'ı yerden göğe kadar haklı kılıyor.

Evet, «ezilen uluslar, ezenleri bir gün mutlaka yok edeceklerdir.»

---

(1) Akşam Kitap Klübü yayınlarında: **Carlo Cipolla**'dan Dünya Ekonomi Tarihi, **J.B. Garnier**'den Orta Doğu Ekonomisi, **Th. A. Vaidis**'ten Kemal Atatürk.

Habora Yayınlarında: **Mao Tse-Tung**'dan Çin Kurtuluş Savaşı, **Kazancakis**'ten Toda Raba, **Castro**'dan Ya Vatan Ya Ölüm.

(2) Habora Kitabevi Yayınları, İstanbul 1968. 150 s. 7,5 lira.

(3) 18 Nisan günü, Spor ve Sergi Sarayında «Köy Enstitüleri» konusunda yapılan açık oturumda, bir konuşmacı ülkemizde uygulanan 18 eğitim programından 16 sının Amerikan kaynaklı olduğunu tesbit edildiğini belirtmiştir.

sanat

Peyzaj

Cahit IRGAT

Yağmur denizi dövüyordu
Köpekler uluyordu,
Martılar çıplak —

Tarihler yırtılacak
Denizler durulacak
Martılar havalanacak.

Dinecek gözyaşları, dinecek.

Ozan Olmak Ya da Dönemeçteki Yurtsever

Ömer Faruk TOPRAK

Ülkemiz, bir gerilimin içindedir. Az gelişmiş bir toplumun koşulları var, bizde. Bağımsız olmak ya da bağımlı olmak sorunu ile soluk soluğa, karşı karşıyayız. Yeni sömürgecilik bir ahtapot gibi atmış kollarını ülkemize. Biraz gözü kapalı olmak, biraz rahatını düşünmek, biraz dünyada bağımsızlık savaşı sürdüren yurtseverlerin bilincine varamamak, başlangıçta belki usul usul, ama bir noktadan sonra hızla karşı tarafa itiverir insanı.

Yeni sömürgeciliğin değişik yöntemleri vardır. Halk yararına çalışan, yurtsever aydınları, yazarları, ozanları kendi yanına çekebilmek için, dolaylı yollardan hareket ederler. Örneğin, bir edebiyat dergisine ya da haftalık siyasal yorum gazetesine ilân vererek başlarlar işe. İş işdir derler. Bir süre sonra, daha geniş yardım, arkasından ufak ufak istemlerde bulunurlar. Bakarsınız, birkaç ay sonra yayın organınız dümen suyunda çubuğunu tüttürmeğe başlar. Artık iş işden geçmiştir. Halatınızı koparıp o kıyıdan ayrılamazsınız. Az satışlı bu yayn organlarının çevreleri belki dardır. İlân yönünden getirdikleri yarar azdır belki. Ama o gazetenin, o derginin yönetim ve yazı kurulunda bulunan aydın kişiler, sanatçılar öyle bir düzene, öyle bir çembere girerler ki, midelerine takılan oltayı, kolay kolay çıkaramazlar.

Çağımızda tilki kurnazlığına bürünen yeni sömürgecilik karşısında, çok uyanık olmak, yurdun toplumsal gerçeklerini bilmek ve sövmelerden, yermelerden sarsılmamak gerekli derim, hep. Yurdumuz öyle bir kesime getirildi ki; ozanlarımız, yazarlarımız, ressamlarımız, bu toprağın sorunlarına bir an bile uzak durmamalı diyorum.

Uzakta ipil ipil yanan gaz lâmbasının ışığında kitabını okuyan öğretmenler, erozyonda susuzluktan damakları çatlamış, uçsuz Anadolunun kasabalarında, posta günlerini bekleyen halk aydınları, yaşamak ya da ölmek dönemine girdiğimizi biliyorlar. Türkiyemizde rüzgârlı doğanın ıssızlığı içinde duran il ve ilçelerimizde, ömür tüketen, göğüs tahtarında gerçeklerin olanca ağırlığını çeken aydınların, sorumluluk konusunda, varolabilmek savaşında sanatçılara söyliyecekleri ezilmişlikler az değildir.

Şöyle biraz gerilere doğru bakarsak, bugünkü varolmak savaşına, nerelerden geçerek geldiğimizi daha iyi anlarız. 1940 da eskiye karşı, Yeni Edebiyat akımı başlamıştı. Ağırlık noktasında toplumcu ozan ve hikâyecilerin bulunduğu bu harekette, biçimsel sanat taraflısı olan yazarlar, o dönemde gördükleri baskı yüzünden, bohemliğe girerek, tamtamına Batı kopyacılığına döktüler işi. Toplumcu ozanlar, uzun sürelerle susturulmalarına karşın, yapıtlarını az da olsa, yayınladılar. Daha çok romancı ve hikâyeciler verimli oldular. Sırtısıra kitaplarını yayınlamak olanağını buldular. Bugün, ülkemizin her köşesinde yurtsever, geniş bir aydın topluluğu varsa, 1940 dan sonra toplumcu sanat yayınlarının bundaki etkili rolünü yadsıyamayız.

Bağımsızlık savaşını, varolmak savaşını her kesimde sürdürüyoruz, dedim. Bu dönemde sanatçılarımıza, özellikle ozanlarımıza, toplumun sorunlarına katılmaları için önemli görevler düşmektedir. Yeni şiirimizde âşık tarzında yazan halk ozanı yoktur. Halkçı, devrimci ozanlar vardır. Halkın kullandığı sözcüklerle, halkın ruhundan gelen sözcükler, onun aşkını, onun çekillerini, onun başkaldırmasını, mısralarına koyan, ozanlarımız olmuştur.

1940 — 1960 arasında, çok ağır koşullar içersinde geçen baskılı bir dönem vardır. O yıllarda yayınlanan şiir kitaplarının her birinin serüveninden söz açılsa, bugünkü dönemece nasıl varıldığı daha iyi anlaşılır.

Batı kopyacısı ozanlar, bir çıkmazda olduklarını, yeni yeni anlıyorlar. Oysa, evrensel ve ulusal bileşime varmış toplumcu sanatçılar, daha yirmi yıl önce, edebiyatın «doğru» larını saptamışlardı. Şimdilerde en önemli sorun, yerli olmak, başka deyimle; ulusal şiiri kurma çabasıdır.

Bozkırdaki ülkemiz, uzak dağlardaki köylerimiz, Doğu'daki halkımızın ağır çekileri, durmadan bizleri sarsmaktadır. Dünyada gözleri kapalı yaşamak, yalnız ve yalnız üst katta oturan mutlu kişilere; kapalı şiirler söylemek, 20. yüzyılın ikinci yarısında iyice eskimiş bir tutumu gösteriyor. Şimdilerde, bütün ülkeler, bağımsızlığa ve toplumculuğa yönelmiştir. Yönelmiştir demek, eksik bence. Toplumculuk çağını yaşamaktayız. Ozan, bu sosyal yapıdan uzakta durabilir mi? Onun kuruluşunda görev almadan, kendi kulesinde oturabilir mi?

Yukarıda, çağımız ozanının bazı özelliklerinden, görevinden söz açtım. Namuslu ozanların, en çok böyle varolmak ve bağımsızlık savaşlarında, bir görüş açısına sahip oldukları görülmüştür. Bu açı, çok kez, ileri, yurtsever bir nitelik taşır. Şöyle biraz duralım ve düşünelim: 1930 — 1960 arasında, büyük ozan olarak sunulan Yahya Kemal, bugün çok dar bir çevrede, bu kanıyı tutabiliyor belki. Kişiliğini yakından tanıyanlar, açıklamalar yaparlarsa, hangi paralelde durduğu anlaşılacaktır.

Cumhuriyet çağında yetişen ozanlarımızın birçoğu için de, çelişik, yanıltıcı yargılar verilmiştir. İnsanlar, çok kez, göründüğü ya da gösterildiği gibi değildirler. Değer yargıları değişecektir. Antolojiler düzenlenirken, bir kenara itilen, edebiyat kitaplarında adı anılmayan ozanlarımız, konuşulur hâle gelecektir. Bunda hiç kuşkunuz olmasın.

Yaprağın Dediğini Duydum

Nevzat ÜSTÜN

Yaprağın dediğini duydum
Küçük ve beyaz
Hani nerde
Nerde yoksulların yılları
Hani onların ayları
Hani günleri

Yaprağın dediğini duydum
Çıkıp sormalı biri
Yalnız krallarla zenginler mi geçti yılların yolundan
Bir kez bile uğramadı mı hiç
Tarihin o soylu akışından inerek zaman
Yoksulların yanına

Kim önledi
Ama kim
Satılmış köpeklerin havlamasından mı korktu güzelim mayı ayı
Hiç mi yoksul gezinmedi haziranın kıyılarında
Hiç mi gün ışığı değmedi çıplak gövdelerine sevişen işçilerin
Koskoca tarihte kraliçeler mi doğurdu yalnız
Çıkıp söylemeli biri

Hani nerde
Açlıkları sevgileri korkuları
Hani nerde
Surları kaleleri köprüleri yapanların

Ağalarla beylerin yüreği miydi yalnız
Yaşamanın nerede olduğunu bilen
Aynı yıllardan geçmedi mi emekçinin kızıyla zenginin kızı
Arayıp soran yok mu hiç

Bir tek Sezar mı yaşadı koca Roma'da
Beylerden paşalardan başkası soluk olmadı mı Anadolu toprağında
Ödemedi mi onlardan başkaları korkularını yiğitliklerini kanlarını
Binlerce binlerce yıl

Yaprağın dediğini duydum
Karlı ağaçların altında
Sarınmış yatıyor kendine
Yemyeşil bir kız
Hani nerde
Nerde yılları bu kızın aşkları nerde

Zeytin karası bir düzen
Açlığı ile boğuşuyor yoksulun
Gitgide azaltarak insanı
Gitgide küçülterek sevgiyi
Değişir nöbetçiler
Değişir durmadan sınırlarda
Her yeni nöbetçi bir eldivendir.
Yepyeni tutkuların eldiveni

Yaprağın dediğini duydum
Kankırmızı bağırdı
Hani nerde
Nerde yoksulluğun sınırı
Hani nöbetçileri yoksulların
Hani eldivenleri

Saman Yolunu Biliriz

Tuncer Necmioğlu ile Tuncel Kurtiz, daha önce, Istanbul'da GEN-AR Tiyatrosu adına oynadıkları «Samanyolunu Bilir misiniz?» adlı oyunu, Ankara'da bu kez İstanbul Halk Oyunuları adına oynadılar.

Seyirciyi bir anda saran, değişen sahneleri büyük bir merakla izleten hızlı bir aksiyonla karşılaştık. Bir yandan oyunun özünü kavramaya, değerlendirmeye çalışırken, bir yandan da aksiyonu kaçırmamaya çabalıyor seyirci. Bu hızlı aksiyonun altında gerçekten önemli bir özün yatmakta olduğu da hemen anlaşılıyor.

Küçük Meydan Sahnesinin «Piccolo» salonunu dolduran birkaç yüz seyirci, oyunun ilk bölümünü bundan ötürü soluksuz seyretti sanıyoruz. Ve 15 dakikalık ara, görüleni değerlendirmek, toparlamak, meseleyi kavramak için çabucak geçiveren kafada güzel şeyleri evirip çevirmekle geçiveren bulunmaz bir fırsat oldu.

Timarhanede başlıyor oyun. Sahnede iki kişi var; hep iki kişi: Biri deli, biri de deli doktoru. Deli olan, akıllı bir deliye benziyor. Deli doktoru da iyi bir insana. Akıllı deli, timarhaneye nasıl düşürüldüğünü bir vesileyle gösteriyor ve artık değişen sahneler boyunca bu serüveni izliyoruz.

Ölüye sayılan bir dirinin, ya da, diriye sayılan bir ölünün serüveni bu. Savaşta, hüviyetini, kafa kâğıdını v. s. çalmışlar bir adamın, o da tutmuş, gene savaşta ölen bir ölünün hüviyetini, kafa kâğıdını almış.

Savaş bitince de, dönmüş insanlık Gerçek kimliği açısından kayıtlar onu ölü gösteriyor; ölü adamın kimliği ise, kendisi değil. Böyle bir çelişki. Sonunda timarhaneye kadar getirilen bu adamın, karşılaştığı çelişkiyi çözümlemek için gösterdiği çabayı izliyoruz, oyun boyunca.

İnsanoğlunun ölüye veya diriye sayılması için hüviyetin ne önemi var? Kâğıt üzerindeki işlemlerin var, ya da yok oluşu, diriyi ölü yapar mı? Diyelim ki, ölüyü diri yapar mı? Yapmadığı için, hayatın pratiğinde karşılaşılan çelişkileri birer birer çözümlemeye çalışan, ölüye ya da deli bir diriye, sayıldığı halde, yaşıyan bir insan gibi insanca davranmaktan şaşmıyan yüce bir eylemi gözlüyoruz.

Epilog ise, başlangıçtan beri süregelen mantıkî olaylar dizisini açıklığa kavuşturan duruluğu sağlıyor; adamın deli olmadığı, sadece ve sadece insan olarak normal çabasını yerine getirdiği yani insanlığının iradesine uyarak, karşılaştığı bozuklukları düzeltmeye çalıştığı anlaşılıyor. Bu gerçeği, deli doktorlar bile kabul ediyor.

«Samanyolunu Bilir misiniz?» adlı oyun, bu güçlü özüyle, tahlilden ve piyesin ne dediğini kesin bir yargıyla ortaya koymaktan kaçınılacak bir oyun değil.

İnsanla hayat arasında sürekli bir çelişki vardır ve bu çelişki, insan iradesiyle çözümlenebilir. Bir kez daha görüp anlıyoruz ki, kölelik düzenindeki çelişkiyi insanoğlu nasıl çözümleyip feodaliteye geçmişse, feodalist düzenin çelişkisini nasıl çözümleyip kapitalizme geçmişse, kapitalist düzenin çelişkisini nasıl çözümleyip sosyalizme geçmişse, sınıflar arasındaki çelişkiyi nasıl ortadan kaldırmışsa ve kadın ile erkek, köy ile kent, fikir işçisi ile beden işçisi arasındaki çelişkiler kaçınılmaz bir sonuç olarak nasıl çözümlenecekse, insanoğlu aynı şekilde kendisi ile tabiat arasındaki çelişkiyi de çözümleyecektir.

Evrendeki tüm gelişmeler, çelişkilerin çözümlenmesiyle gerçekleştiğine göre, toplumsal çelişkilerin çözümlenmesinden sonra, insan ile tabiat arasındaki çelişki de, insanın lehine olarak çözümlenecektir. Bu ise, ötekiler ve öncekiler gibi, insan iradesinin elindedir. Ölü de deseler, deli de deseler; o, bildiğini okuyacaktır.

Bu özden hareket eden yazar Wittlinger, söyliyeceği sözü en somut bir biçimde ortaya koymasını biliyor. Görüyoruz ki, normal ölçüler içinde otuz sekiz kere yapılabilecek bir işi, insan iradesi gerekli gördüğü anda tam iki bin kez yapar.

Bir lunapark gösteri yerinde, motosiklete binerek gösteri yerinin duvarlarında ikibin tur atar insanoğlu ve düşmesinin nedeni insanoğlunun başarısızlığı yüzünden değil, motosikletin benzininin bitmesi yüzündendir. Makinalar durur, insan iradesinin çözümleyici gücü durmaz. Bunu bir piyeste hatırlamış olmak, ne sevinç verici şey!

Nâzım Hikmet'in :

Akın var, güneşe akın,
Güneşi zaptedeceğiz,
Güneşin zaptı yakın !

dizelerini hatırlarken de, aynı sevinci duymuyor muyuz? Şair babanın «güneşi zaptetme» imajı, rastgele kullanılmış bir sembol olmadığı gibi, «Samanyolu» da değil. Samanyolu'nu biz bilmeyiz de kim bilir ?

Gişe kaygusu niteliği ağır basan sözde ilerici tiyatroların hegemonyasından sıyrılıp, özgür ve devrimci tiyatroya yönelişleri küçümsenecek bir çıkış değildir, Kurtiz ile Necmioğlu'nun. Hele, gerek tahlilde bir sürü yanlış ve eksikleri olan, gerekse somutlaştırmada ucuzluğa kaçan Devr-i Süleyman gibi bir oyundan sonra, «Samanyolu» nu yeniden ele almaları, bizleri iyice umutlandırıyor. Kumpanyaların baskısından kurtulmak, onlara çok şey kazandıracaktır.

A. S.

İ. B. S. D. - Tüzük

İşsizlik ve Pahalılık Savaş Derneği Tüzüğü

Madde 1. «İŞSİZLİK ve PAHALILIKLA SAVAŞ DERNEĞİ» adı ile bir dernek kurulmuştur. Derneğin merkezi: İstanbul'da Uuruormaniye Atasaray 401 Cağaloğlu adresindedir Türkiye'nin her yerinde şubeler açabilir. Merkez adresi, İstanbul içinde Yönetim Kurulu kararı ile değiştirilebilir.

DERNEĞİN AMACI VE GÖREVLERİ

Madde 2. Dernek, emeğiyle geçinmek zorunda olan Türk halkına dayanır. Dernek. Plânsız bir üretim ve tüketim düzeninin hüküm sürdüğü yurdumuzda hayat pahalılığı ve işsizliğin kökünden kazınamıyacağını kabul eder. Bununla beraber, bilinçli bir mücadele yapılırsa, hayat pahalılığı ve işsizliğin azalmasında olumlu sonuçlar almanın mümkün olabileceğine de inanır.

Halkımızın, siyasî inanç ve parti farkı gözetmeksizin dernek etrafında birleşme ve dayanışması, pahalılık ve işsizliğin yanında sağlık, mesken, kira, su yakacak ve giyecek gibi diğer dertlerinin de çözümlenmesini kolaylaştırır.

Dernek, bu amaçlara erişmek için şu görevleri yerine getirecektir :

a) Türkiye'deki üretim, halkımızın tüketimi için yeterli değildir. İhtiyaçtan az olduğu için pahalı olan malların fiyatlarına, tüketici ile üretici arasındaki aracı zümrenin aşırı ve kontrolsüz kazancı da eklenince, fiatlar bugünkü yüksekliğe çıkmaktadır. Dernek, üretimin arttırılması ve aracı zümrenin aşırı kârlarının kaldırılarak medenî memleketlerdeki seviyeye indirilmesini öngörür. Millî ve dinî inançlarımız da, emek karşılığı olmayan bu şekildeki aşırı kazanç yollarını kötüler, ve rıbayı (tefecilik, faizcilik) haram sayar. Bunun için, Dernek alınteri ile geçinen köylünün, işçinin, küçük esnaf ve küçük sermaye sahiplerinin katılması yoluyla, üretim ve tüketim işletme ve kooperatiflerinin kurulmasını gerekli bulur. Üretici ile doğrudan doğruya ilişkisi olacak Tanzim Satış Merkezleri kurulmasına çalışır ve seyyar esnafı da örgütliyerek bu amaçlara yardımcı olmasını sağlar.

b) Dernek, Türkiye'yi pazar ve ham madde kaynağı yaparak sömüren Emperyalizmi, hayat pahalılığı ve işsizliğin artmasında başlıca sebep sayar. İktisadî bir sistem olan emperyalizm ile mücadeleyi bunun için gerekli görür. Ve Dernek, bu mücadeleye, yurdumuz pazar ve ham madde kaynağı olmaktan kurtarılıncaya kadar devam etmekte kararlıdır.

c) Dernek, Türk halkına yararlı olmayı amaç bilen, emperyalizme karşı ve vatansever yerli sanayiin gelişmesini ve tek cephe halinde millileşmesini gerçekleştirici çalışmalara katılır. Bu yöndeki yerli sanayiin geişmesinin, hayat pahalılığı ve işsizliğin azalmasında olumlu sonuçlar vereceğine inanır.

d) Halkımızın, hayat pahalılığı ve işsizliğe karşı mücadelesinde başarıya ulaşabilmesi, ancak,sosyal bilince erişmesiyle mümkündür. Dernek, yurdumuzun her yerinde konferanslar, mitingler, gösteri yürüyüşleri, çeşitli eğitim ve benzeri davranışları düzenliyerek halkımızın bilinçlenmesine çalışır.

e) Dernek, bir gazete çıkararak haksız kazanç peşinde koşanları, pahalılık ve işsizliğe yaratan nedenleri açıklıyacak, pahalılık ve işsizlik sıkıntısı çekenlerin dertlerini dile getirecek ve emekçi halkımızın ekonomik ve sosyal kurtuluşu için gerekli en kesin mücadeleyi yapacaktır.

f) Dernek, emekçi halkımıza faydalı ve amaçları ile çelişmeyen, kanunların müsaade ettiği başka bütün işleri yerine getirmeyi de görev bilir.

Madde 3. Pahalılık ve İşsizlikle Mücadele Derneği halkı fahrî üyesi bilir. Ancak üyelik, Medenî Kanun ve Cemiyetler Kanununa göre olur.

Madde 4. Dernekten istifa yazılı bildirimle olur.

Derneğin amacına aykırı faaliyet gösteren, Genel Kurul'un Merkez Yönetim Kurulu'nun ve kayıtlı bulunduğu Şube Yönetim Kurulu'nun kararlarına uymayan, üzerlerine düşen görevleri yapmayan ya da amacın gerçekleşmesi yolunda, şartlar, zamanzemin ve her türlü ferdî bahane ile teşebbüs kırıcı eğilim ve davranışlarda bulunanlar, Haysiyet Divanı tarafından üyelikten çıkarılırlar.

DERNEĞİN ORGANLARI ve İŞLEYİŞİ :

Madde 5. Derneğin organları şunlardır:

a) Genel Kurul, b) Merkez Yönetim Kurulu, c) Merkez İcra Kurulu, d) Merkez ve Şube Haysiyet Divanları, e) Merkez ve Şube Denetim Kurulları, f) Şube Kongresi, g) Şube Yönetim Kurulu, h) Semt Temsilcilikleri.

Madde 6. Genel Kurul, Şubelerin her on üyeye karşılık seçecekleri birer temsilci, Dernek kurucuları, Merkez Yönetim Kurulu, Haysiyet Divanı ve Denetleme Kurulu üyelerinin katılmasiyle toplanır. Şube başkanları, Genel Kurulun tabiî üyesidirler.

Madde 7. Genel Kurul; her yıl Temmuz ayı içinde olağan olarak toplanır. Bu toplantı, en az üç gün önce iki gazete ile üyelere duyurulur. İlk toplantıda çoğunluk sağlanamazsa, toplantı bir hafta sonra aynı yer, gün ve saatte çoğunluk aranmaksızın yapılır. Olağanüstü toplantı kanun hükümlerine göre yapılır.

Madde 8. Genel Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Kuruldan doğrudan doğruya, Merkez Yönetim Kurulu için 14 üye seçmek,

b) Merkez Haysiyet Divanı için üç asil ve iki yedek üye seçmek,

c) Merkez Denetleme Kurulu için üç asil ve iki yedek üye seçmek,

d) Dernek Tüzüğünde değişiklik yapmak,

e) Derneği sona erdirmek.

Madde 9. Merkez Yönetim Kurulu, Kongreden seçilen Genel Başkanın başkanlığında toplanarak, ilk toplantısında iki Başkan Vekili, bir Genel Sekreter ve bir de Sayman seçer. Merkez Yönetim Kurulu en geç üç ayda bir toplanır. Toplatı yeri olarak yurdun her hangi bir il veya ilçesi seçilebilir. Merkez Yönetim Kurulu toplantılarına mazeretsiz olarak üstüste iki defa katılmayan üye Kuruldan çekilmiş sayılır. Yerine, Genel Kuruldan asil üye tam sayısının üçte iki oranında seçilmiş olan yedeklerden sırası gelen göreve çağrılır.

Madde 10. Merkez Yönetim Kurulunun görev yetkileri şunlardır:

a) Derneğin amaçlarını gerçekleştirmek için, Merkez İcra Kuruluna gereken direktifleri vermek, yapılmış çalışmaları incelemek ve karara bağlamak,

b) Gerektiğinde tüzük hükümlerini yorumlamak, yönetmelikleri onaylamak,

c) Merkez İcra Kurulunun Genel Başkan ve üyesini seçmek ve gerektiğinde değiştirmek, Genel Başkan herhangi bir surette görevinden ayrıldığı takdirde Genel Kurula karar yerine vekâlet edecek olan Genel Başkan Vekilini belirtmek,

d) Yukarıda yazılı olmayıp da Derneğin amaç ve faaliyetlerinin gerektireceği işleri yapmak.

Madde 11. Merkez İcra Kurulunun görev ve yetkileri:

a) Derneğin amacına uygun olan her türlü çalışma ve davranış için karar vermek ve uygulamak,

b) Şubeler açmak, Semt Temsilcileri tâyin etmek, Şube açma veya Semt Temsilcisi tâyin etme yetkisini vermek, şube kapatmak, Semt Temsilcisini affetmek veya verilmiş yetkileri geri almak,

c) Çalışma kolları, Büroları veya Komiteleri kurmak, bütün çalışmalar için gerektiğinde Yönetmelikler yapmak,

d) Dernek memurları ile hizmetlilerini göreve almak veya çıkarmak,

e) Hayat pahalılığı ve işsizlik konusu ile ilgili her türlü işletme ve kooperatifin kuruluşuna yardımcı olmak,

f) İşsizliğin ürünü olan ve hayat pahalılığı ile mücadele vazifesini yerine getiren seyyar esnafı, Dernek amaçları yönünden şuurlandırmak, hak ve menfaatlerini savunmak, onları özel ve tüzel kişiler nezdinde temsil etmek, meselelerinin bilimsel bir şekilde halledilmesi için gereken her türlü tedbiri almak,

g) Hayat pahalılığı ve işsizliğin nasıl giderileceği yönünde gereken eğitimi yapmak,

h) Gereken konferanslar, mitingler, gösteri yürüyüşleri v.s. için kararlar almak ve uygulamak,

i) Dernek bütçesini uygulamak, Cemiyetler Kanununa göre gerekli defterleri tutmak, Genel Kurul ve Merkez Yönetim Kurulu ile ilgili işleri yapmak,

ı) Dernek amaçlarına uygun çalışma ekipleri kurmak, dernek gazetesini çıkarmak,

j) Dernek amaçlarının içine giren bütün işleri zamanında yerine getirmek.

Madde 12. Merkez Haysiyet Divanı, Merkez Yönetim Kurulunun çağrısı üzerine toplanır. Merkez Haysiyet Divanı, kararlarını Merkez İcra Kurulu uygular. Merkez Haysiyet Divanını, Merkez İcra Kurulu da toplantıya çağırabilir. Divan, ilk toplantısında bir Başkan bir Raportör seçer.

Madde 13. Merkez Denetleme Kurulu yılda en az iki defa hesapları kontrol eder. Genel Kurula hesaplarla ilgili bir rapor sunar.

Madde 14. Gerekli görülen il, ilçe, bucak ve köylerde bir müteşebbis heyet vasıtasiyle ve Merkez İcra Kurulu kararıyla şubeler kurulabilir.

Madde 15. Şube Genel Kurulları (Kongreler) her yıl Mayıs ve Haziran aylarında yapılır. Şube kongreleri, bütün şube üyeleri ve semt temsilcilerinin katılmasiyle toplanır. Kongre toplanma usulü, Genel Kurulun toplanma usulü gibidir. Kongre, Genel Kurul görev ve yetkilerini kendi çerçevesinde sınırlı olarak kullanır. Şube Yönetim Kuruluna beş asil ve beş de yedek üye seçer. Kongre, Genel Kurula katılacak olan temsilcileri de seçer.

Madde 16. Şube Yönetim Kurulları ilk toplantısında aralarından bir başkan bir başkan vekili, bir sekreter ve bir de sayman seçer. Şube Yönetim Kurulları, Merkez Yönetim Kurulu ve Merkez İcra Kuruluna paralel olarak ve Merkez İcra Kurulunun direktifi altında, bulundukları yerde Derneğin amaçlarını gerçekleştirmeye yarayan çalışmalar yapar.

Madde 17. Şube Kongrelerinde, Şube Haysiyet Divanı için üç asil, iki yedek ve Şube Denetleme Kurulu için de üç asil, iki yedek üye seçilir. Şube Haysiyet Divanları ve Denetleme Kurulları, Merkez teşkilâtına paralel olarak çalışırlar.

Şube Haysiyet Divanları kararlarına Merkez veya Şubelerde Haysiyet Divanında itiraz olunabilir. Son itiraz mercii Genel Kuruldur.

Madde 18. Semt Temsilcileri; Merkez İcra Kurulunun direktifi ile çalışırlar. Bulundukları yerde Derneği temsil ederler. Semt Temsilcilikleri ile ilgili olarak Merkez İcra Kurulunca bir yönetmelik yapılabilir.

DERNEĞİN GELİRLERİ :

Madde 19. Derneğin gelir kaynakları şunlardır:

a) Her üye başına en az ayda 1 (bir) lira aidat,

b) Kanunların yasaklamadığı bağışlar,

c) Yayınlardan, gösteri v.s. den elde edilecek ve başka gelirlerdir.

Madde 20. Gelirler Genel Merkez adına toplanır. Merkez İcra Kurulu, gelirlerin yüzde otuzunu toplandığı şubenin bulunduğu mahalde sarfetmekle mükelleftir. Merkez Yönetim Kurulu, gerektiğinde bu nisbeti değiştirebilir.

DİĞER HÜKÜMLER :

Madde 21. Bu tüzükteki boşluklar, Anayasa ilkeleri çerçevesinde, Cemiyetler Kanunu ve Medenî Kanun hükümleriyle doldurulur.

Madde 22. Genel Kurul, Derneğin feshine karar verebilir. Derneğin sona ermesi halinde, malları, Genel Kurul kararı ile, Derneğin amacına uygun bir teşekküle veya derneğe veya bir işçi sendikasına bırakılır.

GEÇİCİ HÜKÜMLER :

Madde 23. Bu tüzüğü imzalıyarak örneğini İstanbul Valiliğine veren kurucu üyeler, ilk Genel Kurul Toplantısına kadar Genel Kurul yetkilerini taşırlar. Kurucu üyeler, bu süre içinde, kendi aralarında topla[illegible] Kongre yetkilerini kullanma usullerine uyarak, uygun görecekleri Tüzük değişikliklerini yapabilirler.

Adı Soyadı	Baba adı	D. yeri ve Tarihi	Mesleği	Görevi	Adresi:
Orhan Müstesapoğlu	Hüseyin	Balıkesir, 1340, T.C.	Teknisyen	Y.K. üyesi	Lâleli, Ordu Cad. 285
Osman Sercan	Tahsin	Erdek, 1338, T.C.	Dokumacı	«	G. Osmanpaşa Karlıtepe Bina sok. 113
Suat Ş. Kundakçı	Mustafa	Bergama, 1932, T.C.	Sendikacı	Kurucu	İzzettin Sok. 64, Kadıköy
Osman Karhan	Şükrü	İzmit, 1939, T.C.	Marangoz	«	Cevizli, Tugay Yolu, Pamir Sok, 4
Hüseyin Bayram	Mustafa	Akçaabat, 1935, T.C.	İnşaat ustası	«	30 Ağustos Cad. No. 13, Kartal
Afet Çırakman	Zekeriya	Ezine, 1937, T.C.	Öğretmen	«	Sıracevizler 122/3, Şişli
Hikmet Kıvılcımlı	Hüseyin	İştip, 1318, T.C.	Doktor	Y. K. üyesi	Nuruosmaniye Cad. 38/1 Cağaloğlu
Fevzi Çırakman	Ali Rıza	Ankara, 1932, T.C.	Mühendis	Kurucu	Sıracevizler, 122/3 Şişli
Lâtife Fegan	Abdüllâtif	Görele, 1941, T.C.	Muhasebeci	Genel Başkan	Acıbadem, Gömeç Sok. 21
Ahmet Saltık	Rahmi	Kemaller, 1940, T.C.	Teknisyen	Kurucu	Kadife Sok. 22/9, Kadıköy
Necmettin Mercan	Salim	Şumlu, 1940, T.C.	Tornacı	G. Başk. vekili	Bağlarbaşı Cad. 105, G. Osmanpaşa
Rauf Erciyas	Halil	Kayseri, 1933, T.C.	Seyyar satıcı	Y.K. Yd. üye	Gülserenler Sok. 12 G. Osmanpaşa
Zülküf Coştu	Abdullah	D. Bakır, 1926, T.C.	Borucu	Kurucu	Babıâli Cad. 29, Cağaloğlu
Abdullah Durgun	Rıfat	Bulgaristan, 1932, T.C.	Boyacı	Y.K. üyesi	Gülserenler Sok. 1, G. Osmanpaşa
Şevket Çalışkan	Veli	Bulgaristan, 1915, T.C.	Esnaf	«	Ordu Cad. 308, G. Osmanpaşa
Yusuf Akgün	Mahmut	Adana, 1943, T.C.	Tercüman	Kurucu	Babıâli Cad. 29, Cağaloğlu
Salih Talay	Mustafa	Ermenek, 1328, T.C.	İnşaat kalfası	Y.K. Yd. üye	Kartal, Ekim Sok. 201
Nizamettin Üstündağ	Nurettin	Kemaliye, 1941, T.C.	Avukat	G. Bşk. Vekili	Yenikapı, Lânga Hisarı Sok. 3/1
İsmail Tuna	Mehmet	Niğbolu, 1338, T.C.	Seyyar satıcı	Kurucu	Bostanlar Sok. 31, Küçükyalı
Hasan Gül	Hıdır	Malatya, 1941, T.C.	Öğrenci	«	Hacı Piri Cad. 16, Yedikule
Gündüz Ölçer	Mehmet	Amasya, 1928, T.C.	Emekli Bnb.	Y.K. üyesi	Mühürdarbağı Çıkmazı, 3/2 Kadıköy
Ramazan Yalçın	Hüseyin	Pötürge, 1341, T.C.	Serbest	Kurucu	Beyoğlu, Ahududu Sok, 13
Hasan Yüksel	Hüseyin	Kırklareli, 1316, T.C.	Çiçekçi	«	Taşocakları 39, Beykoz
Necat Tözge	Mahmut	Beykoz, 1922, T.C.	Sendikacı	Gnl. Sekreter	Arnavutköy Abdülhak Molla Sok. 10
Ahmet Altıntop	Ali Ziya	İstanbul, 1924, T.C.	Montör	Kurucu	Aksaray, THK. Apt. No. 1/4
Hasan Yaldız	Mehmet Ali	Gaziantep, 1941, T.C.	Dokumacı	Y.K. Yd. üye	Gülserenler Sok. 11, G. Osmanpaşa
Cemal Güçlü	Osman	İstanbul, 1937, T.C.	Muhasebeci	«	Yaverbey No. 1, Kadıköy
Yusuf Altın (Fermanî)	Salman	Maraş, 1945, T.C.	Halk şairi	Kurucu	Erzincan Çayevi, Pendik
Sadık Göksu	Murtaza	İstanbul, 1932, T.C.	Öğretmen	Y.K. üyesi	Eyüp, Vezirtekke Yusuf Ef. Çiftlik Sok. 17
Ali Rıza Özsen	Nuri	İstanbul, 1930, T.C.	Basın işçisi	Y.K. Yd. üyesi	Bahariye Cad. Şevki Bey Sok. 26, Kadıköy
Abdülkerim Torgay	Mehmet	Bursa, 1932, T.C.	Saatçi	Kurucu	Yıldıztabya, Ortanca Sok. 15, G. Osmanpaşa

T.S. 63

(Devamı gelecek sayıda)

Devamı 30 - Sayı. Son 8 - Sayfa'da

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi : Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ahmet Say ☆ Teknik Yönetim : Bora Gözen ☆ Yazışma ve Abone adresi : Babıâli Caddesi No.: 29 İstanbul, Telefon : 27 39 61 ☆ İdare yeri : Meşrutiyet Caddesi Altın Han No. 17 Ankara ☆ Dizgi ve baskı : Son Telgraf Matbaası, İstanbul, Telefon : 27 54 12 ☆ İstanbul dağıtımı : Fuat Büte, Telefon : 27 89 49 ☆ Ankara dağıtımı : Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağtımı : Orhan Özşişman, İzmir ☆ Anadolu dağıtımı Sabri Özakar, İstanbul, Telefon : 27 23 68 ☆ Yıllık abonesi: Yurt içi 20 TL. Avrupa uçak : 60 TL., Amerika uçak : 150 TL. ☆ İlân santimi 20 TL. Yayın ilânları % 50 indirimlidir.